

ZNAMENITI SLOVENCIV BEOGRADU

Ob Dnevu Društva Sava je v prostorih na Terazijah 3 odprta razstava o znamenitih Slovencih v Beogradu, celovitejši podatki o njih pa so dostopni v katalogu, za katerega so besedila napisali Dušan Sindik, Saša Verbič in Slobodan Jakoš. Plakate, katalog in vizualno identiteto razstave sta oblikovala Marija Vauda in Nikola Pilipović. Razstavo sta tehnično realizirala Dušan Krivec in Ivana Pejnović. Spremna besedila so v prevodu Maje Đukanović.

Davorin Jenko (1835–1914), skladatelj in kapelnik Narodnega gledališča v Beogradu se je od zgodnje mladosti ukvarjal z glasbo. Glasbeno izobrazbo je pridobil v Ljubljani in Trstu. Kot pravnik na Dunaju se je ukvarjal tudi s glasbo. Ko je 1895 ustanovljeno Slovensko pevsko društvo, je Jenko bil njegov prvi zborovodja. Študij prava je zapustil in se je od 1860 posvetil samo glasbi. Istega leta je na Dunaju izvedena njegova pesem *Naprej*, ki je kasneje, skupaj z deli pesmi *Bože pravde*, bila del himne Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Za zborovodjo Srbskega pevskega društva v Pančevu je bil izabran leta 1863. Iz Pančeva je l. 1865 odšel v Beograd, kjer je od l. 1871 bil kapelnik Narodnega gledališča. Več kot dvajset let je celotno glasbeno delovanje Narodnega gledališča

z zaključnim zborom *Bože pravde*, ki je pozneje postal srbska nacionalna himna) in nekaj koncertnih uvertir (*Kosovo, Milan, Srpkinja, Aleksandar*).

Vela Nigrinova (1862–1908), dramska umetnica, je prvič nastopila v Ljubljani l. 1876 v Dramatičnem društvu. Bila je članica Narodnega gledališča v Beogradu od 1882. Takoj so opažene njene vloge tragičnih heroin in naivk. Tolmačila je težke dramske vloge v delih, Shakespearja, Sapfo, Ebolia, Shillerja, Hugoja, A. Dumas

pa je odšel na študij arhitekture v Prago, kjer je vzporedno študiral kompozicijo na Konzervatoriju. Arhitekturo je zapustil in se je vpisal v Mojsrsko šolo, katero je končal 1926. Od 1927 do 1945 je delal v Beogradu kot profesor v glasbeni šoli, potem pa kot profesor kompozicije na Glasbeni akademiji. Ukvarjal se je tudi z glasbeno kritiko. Logar je z enako lahkoto skladal v različnih oblikah in žanrih: opere, simfonijska dela, klasično glasbo, filmsko glasbo in množične pesmi, najpogosteje v živem in hitrem ritmu. Njegove skladbe iz obdobja med dvema svetovnima vojnama so zaznamovane z ekspresionizmom, potem pa pride do izraza spontani navdih.

Vladislav Ribnikar (1871–1914), ustanovitelj, novinar in urednik dnevnika Politika, se je šolal v Jagodini, potem v Beogradu, kjer je diplomiral na zgodovinsko-filološkem oddelku Filozofske fakultete Univerze v Beogradu l. 1892. Po končanem študiju je odšel na magistrski študij v Francijo. Ko je magistriral v Parizu, na Sorboni, je odšel v Nemčijo

in Ibsna. V obdobju 25 let je uspešno tolmačila številne glavne vloge v tedanjem repertoarju. Kritika je zabeležila njeno izrazito igralsko nadarjenost, zadržano mimiko, scensko lepoto in studiozno obdelane vloge. Z uspehom je gostovala na scenah v Novem Sadu, Zagrebu, Ljubljani, Pragi in Sofiji, kjer je potrdila ne samo svoj osebni renome, temveč tudi umetniški renome tedanjega Narodnega gledališča v Beogradu.

Mihovil Logar (1902–1998), skladatelj, je gimnazijo končal na Sušaku, leta 1921

bilo povezano z imenom Davorina Jenka. Kot dirigent Srbskega narodnega gledališča je ustvaril glasbo za več kot 80 gledaliških del (*Đido, Seoska lola, Potera, Vračara, Pribislav i Božana, Markova sablja*

na doktorski študij v Berlinu, za katerega je prejel državno štipendijo. Po Majskem uporu leta 1903 se je Vladislav vrnil v Beograd, z idejo o novi državi. Po vrnitvi je, pod vplivom izkušenj iz Francije in Nemčije, želel demokracijo in svobodo tiska v Srbiji, in je tako 25. januarja 1904 ustanovil dnevnik Politika. Kot urednik Politike je Vladislav delal od njene ustanovitve leta 1904 do 1914, ko je padel na fronti v zahodni Srbiji, 1. septembra, kot vojak v Prvi svetovni vojni. Po njegovi smrti in smrti njegovega brata, je dnevnik prevzela Vladislavova soproga Milica, ki je kasneje bila glavna opora Politike in je osebno sodelovala v njeni rekonstrukciji.

Bojan Stupica (1910–1970), režiser in scenograf je arhitekturo končal v Ljubljani 1934. Z Milanom Skrbinskih in Savo Severjevo je 1931 ustanovil amatersko društvo Obraznik. Od takrat se ukvarja z gledališčem kot režiser in scenograf. Njegovo delo kot režiserja se veže za različna mesta v Jugoslaviji: Ljubljano, Skopje, Split, Zagreb in Beograd. Ko je zaradi politike moral zapustiti Ljubljano je prišel v Beograd. Začetek vojne l. 1941 je dočakal v Ljubljani, kjer je aretiran julija 1941, potem pa deportiran v taborišče Gonars v severni Italiji. Po vojni je najprej delal v Slovenskem ljudskem gledališču v Ljubljani. Ko je l. 1947 ustanovljeno Jugoslovensko dramsko pozorišče v Beogradu, je bil njegov umetniški direktor in prvi režiser. V času bivanja v Ljubljani se je pred vojno ukvarjal z igro. Na mnogih evropskih scenah: v Moskvi, Budimpešti, na Dunaju, v Baslu, je režiral najbolj znana dela svetovne in jugoslovanske literature. Od 1968 je bil upravnik JDP. Načrtoval je stavbo Ateljeja 212 in majhno sceno JDP, ki je po njegovi smrti imenovana Bojan Stupica.

Dr. Matija Ambrožič (1889–1966),

zdravnik, pediater, je v času Prve svetovne vojne bil aretiran na Dunaju, zato je študij končal malo pozneje. Na Dunaju je specializiral pediatrijo. V Ljubljani je l. 1923 ustanovil zavod za socialno-higijensko zaščito dojenčkov in mater. Za profesorja pediatrije na Medicinski fakulteti v Beogradu je izvoljen 1926. V Beogradu je ustanovil Centralni zavod za zaščito mater in otrok, sodeloval je v organizaciji večjega števila otroških ustanov. Je ustanovitelj Klinike za pediatrijo, ki je pod njegovim vodstvom začela z delom v eno in pol sobnem stanovanju. Njegova zasluga za izdelavo projekta in izgradnjo pedijatrijske klinike v Beogradu je ogromna. Arhitekt, prof. Milan Zloković je načrtoval stavbo v smislu Ambrožičevih navodil za potrebe otroške klinike. Ambrožič je na Kliniki organiziral znanstveno in pedagoško delo. Objavil je veliko število znanstvenih del s področja pediatrije. V času Druge svetovne vojne je nekaj časa bil v taborišču na Banjici.

Zlatan Vauda (1923–2010), skladatelj in dirigent, vodja in dirigent Otroškega zbora Radio Televizije Beograd (1953–1986). Prvo glasbeno izobrazbo je pridobil v domačem krogu. Leta 1941 je bil prisiljen, da skupaj z družino zapusti Slovenijo in je zavetišče našel najprej v Gruziji, potem v vasi Stanovo pri Kragujevcu. Le usoda in srečne okoliščine so ga rešile pred streljanjem 21. oktobra 1941 v Kragujevcu. Po končani vojni se je vpisal na študij na Glasbeni akademiji v Beogradu, v klasi prof. Marka Tajčevića, oddelek za kompozicijo in dirigiranje. V obdobju 35 let je bil dirigent in producent Otroškega zbora Radio televizije Beograd, in v tem času je zbor dosegel visoko izvajalsko raven. Pod njegovim vodstvom je zbor ustvaril več sto del za fundus glasbene produkcije Radio Beograda.

Sodelovali so na Bemusu, Dubrovniških poletnih igrah... Napisal je več kot dvesto skladb, med katerimi so opera *Ježeva hišica*, kantate, cikle solo pesmi (znani *Pokošeni nasmehi*), komorno in instrumentalno glasbo (znana *Sonata Brevis*, kvarteti), zborovske skladbe, *Koncert za klarinet*. Zlatan Vauda je bil aktiven član Društva Slovencev Sava v Beogradu, kjer je več let vodil moški kvartet Sava. Zlatan Vauda je pokopan v Aleji zaslužnih občanov v Beogradu.

Majda Kurnik (1920–1967), slikarka, je učiteljsko šolo končala v Ljubljani 1941. Kratak čas je delala kot učiteljica v Petroči, Slovenija. Iste leta so Nemci celo njeno družino izgnali v Srbijo. Med vojno, 1942–1943 se uči slikarstvo v privatni umetniški šoli Mladena Josića v Beogradu. Leta 1943 se je vpisala na Akademijo za likovne umetnosti v Beogradu. Jeseni 1944 se je aktivno priključila NOB-u, kot članica likovne sekcije Propagandnega oddelka in edina slikarka. Po vojni je nadaljevala študij slikarstva pri prof. Ivanu Tabakoviću, Đorđu Andrejeviću-Kunu, Kostu Hakmanu, Marku Čelebonoviću in Mihajlu Petrovu. Postala je članica ULUS-a l. 1951. Je med ustanovitelji t.i. Beograjska skupine, v katero sodijo tudi: M. Maskareli, O. Kangrga, M. Mosijenkov, K. Divjak, Đ. Bošan in dr. Umrla je v Beogradu 1967, v 47 letu starosti. Njena dela se nahajajo v zbirkah, galerijah in muzejih v Srbiji in Sloveniji. Poznamo jo kot slikarko izražajnega ekspresionizma, lirskega realizma, dramatičnega intimizma, proti koncu življenja pa kot slikarko abstrakcije.

Dušan Sindik, Saša Verbič in
Slobodan Jakoš

Prevedla: Maja Đukanović

Slavnostna podelitev plaket in zahval v Društvu Slovencev Sava

Na podlagi usaglašene predloga Predsedstva Skupščine Društva Sava in Predsedstva Društva Sava, na 13. redni letni seji Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava, je enoglasno sprejet sklep, da Plakete Društva prejmejo: Franc But, veleposlanik Republike Slovenije v Srbiji, Milan Predan, namestnik veleposlanika Republike Slovenije v Srbiji, msgr. Stanislav Hočevar – beograjski nadškof in metropolit, Etnografski muzej v Beogradu in Nacionalni svet slovenske narodne manjšine v Srbiji.

Zahvale Društva Sava prejmejo: NLB banka Beograd, Krka – Novo mesto, ETOL JVE Novi Sad, glasbeni ansambel *Škancin*,

Alekdandra Paladin, Zlata Tipold, Anica Sabo, Slobodan Jakoš, Vida Popović, Ivana Pejnović, Dušan Smole, Ivan Debeljak, Božica Toskić, Dušanka Tomić, Ana Nuša Juvanc Gerden in Galina Vrtačnik.

Slavnostna podelitev Plaket in Zahval je organizirana 18. junija 2014, ob Dnevu Društva Sava v Beogradu. Na svečanosti sta prejemnikom plakate in zahvale podelila predsednik skupščine Društva Sava, Vladimir Žnidarčič ter predsednik Društva Sava, Saša Verbič.

Prejemniki Plaket in Zahval Društva Sava so s svojim delom in angažiranjem pomembno prispevali k promociji slovenske kulture v Srbiji, razvoju tradicionalnega prijateljstva med slovenskim in srbskim narodom, prispevali so k pomembnim

projektom v pristojnosti Društva, vzpostavljanju rednega sodelovanja med slovenskimi društvi v Srbiji ter uresničevanju skupnih akcij v sodelovanju z Nacionalnim svetom slovenske narodne manjšine v Srbiji.

K slavnostnem vzdušju ob proslavi trinajste obletnice Društva Sava, sta prispevala Kwartet Sava in Pojoča družba, s svojim repertoarjem slovenskih pesmi. Čestitamo lavreatom!

Plakete, ki so podeljene ob Dnevu Društva Sava, 18. junija 2014, je oblikoval gospod Ivan Zavrtanik, sicer član Društva Slovencev Kredarica iz Novega Sada. Plakete so pozlačene.

Vladimir Žnidarčič, predsednik skupščine Društva Sava
Prevedla: Maja Đukanović

STROKOVNA IN ZNANSTVENA KONFERENCA V LJUBLJANI IN TEDEN KULTURE V NOVEM MESTU

Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, Ljubljana in Društvo za razvijanje prostovoljnega dela, Novo mesto sta od 18. do 20. junija 2014 organizirala mednarodno strokovno in znanstveno konferenco v Ljubljani in Novem mestu.

Srečanje se je začelo v novomeškem Kulturnem centru Janez Trdina z odprtjem razstave *Nekoč: Danes: Jutri – Slovenska društva v jugoslovanskem prostoru*. Na razstavnih panojih so predstavljene fotografije in plakati iz življenja društev Slovencev iz Beograda, Novega Sada, Banja Luke in Skopja.

Naslednji dan je v Atriju Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU v Ljubljani potekal Mednarodni strokovni posvet *Pomen družbenih dejavnosti in mednarodnega kulturnega sodelovanja za Ljubljano (Medkulturno sodelovanje za prihodnost: društva narodnih skupnosti iz jugoslovanskega prostora v Sloveniji in slovenska društva v drugih delih jugoslovanskega prostora)*. Po pozdravnih nagovorih organizatoric posveta dr. Marine Lukšič Hacin, predstojnice Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, Branke Bukovec iz Društva za razvijanje prostovoljnega dela v Novem mestu ter ljubljanskega župana Zorana Jankovića in Brigite Čokl, iz Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, sta delo Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine v Srbiji predstavili prof. dr. Maja Đukanović in prof. dr. Anica Sabo. Predstavniki Zvez slovenskih društev na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Makedoniji in Črni Gori so nas seznanili z delom in dejavnostmi svojih društev. Predstavljeno je tudi delo srbskih, hrvaških, makedonskih, črnogorskih, albanskih in bošnjaške kulturne zveze v Sloveniji.

Navzoči smo z zanimanjem prisluhnili predstavitvi knjig *Priseljevanje in društveno delovanje Slovencev v drugih delih jugoslovanskega prostora: zgodovinski oris in sedanjost* in *Antologija sodobne manjšinske in priseljske književnosti na Slovenskem*, v Novem mestu pa je v Hiši kulinarke potekal Teden kultur – Slovenski dan.

V petek, 20. junija je potekala Mednarodna znanstvena konferenca *Poklicne migracije in priseljska/manjšinska kulturna produkcija v prostoru nekdanje Jugoslavije* v Prešernovi dvorani SAZU v Ljubljani. *Stanislav Koblar* (Slovenija, BiH) je govoril o vlogi kulturne produkcije pri ohranjanju narodne in kulturne identitete – primer SKD Cankar, Sarajevo. *Filip Škiljan* (Hrvaška) je pripovedoval o Slovencih v Krapinsko-zagorski, Varaždinski in Međimurski županiji. Članici našega Društva Sava *Maja Đukanović* in *Biljana Milenković-Vuković* sta raziskovalce seznanile s stoletno tradicijo založništva beograjskih Slovencev, *Anica Sabo* pa je predstavila raziskavo o beograjskem Slovencu Zlatanu Vaudi: zgodovinski pogled in sodobnost.

Na posvetu so predstavljene tudi naslednje teme: *Maja Godina Golija* (Slovenija) – Prazniki in praznovanja Slovencev v Srbiji – med tradicijo in kreolizacijo; *Aleksej Kalec* (Slovenija) Perspektive preučevanja slovenskih migracij v jugoslovanski prostor med

svetovnjima vojnama; *Janja Žitnik Serafin* (Slovenija) Dejavnosti slovenskih društev v jugoslovanskem prostoru, povezane s književnostjo; *Damir Josipović* (Slovenija) Slovenska društva v jugoslovanskem prostoru kot neksusi »nation-buildinga« in gospodarskega uveljavljanja; *Marina Lukšič Hacin* (Slovenija) Izseljenstvo in diplomatsko-konzularna predstavništva; *Jure Gombač* (Slovenija) Etnično podjetništvo Slovencev v drugih državah jugoslovanskega prostora.

O makedonskem jeziku in Makedoncih v Republiki Sloveniji ter o njihovih družbenih in kulturnih dejavnostih sta govorili *Lidija Arizankovska* in *Aneta Janeva* (Makedonija), o hrvaških društvih v Sloveniji *Marina Perić Kaselj* (Hrvaška). Razvoj slovenske kulturne scene in vpliv priseljencev iz drugih držav jugoslovanskega prostora je predstavila *Kristina Toplak* (Slovenija), *Marijanca Ajša Vižintin* (Slovenija) je govorila o Večjezični in večetnični raznolikosti slovenskih razredov, *Aleš R. Bučar* (Slovenija) pa o Viktimizaciji delavcev migrantov v Sloveniji.

Strokovno in znanstveno srečanje v Ljubljani sta bila odlično organizirana, raziskovalci pa so odprli številne teme in vprašanja za diskusijo.

Biljana Milenković Vuković
Prevedla: Bojana Vuković

NAJVIŠJI SLOVENSKI POLITIKI V BEOGRADU

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor na obisku v Beogradu

Predsednik republike Borut Pahor je bil od 28. do 30. maja 2014 kot prvi predsednik države po slovenski osamosvojitvi na uradnem obisku v Srbiji. V delegaciji so ga spremljali minister za obrambo Roman Jakič, minister za finance Uroš Čufar, državni sekretar na MZZ Bogdan Benko in generalni director Uprave RS za zaščito in reševanje Darko But, v njej pa so bili še VP Franc But, svetovca v kabinetu PR Marko Makovec in Špela Vovk, vodja kabineta finančnega ministra Gordana Pipan in Milan Predan, VBG.

Predsednik Pahor je bil sprejet z najvišjimi vojaškimi in državnimi častmi, sestal pa se je s celotnim državnim vrhom: z gostiteljem Tomislavom Nikolićem, s katerim sta tudi slovesno

podpisala skupno politično deklaracijo, s predsednikom vlade Aleksandrom Vučićem, predsednico Narodne skupščine Majo Gojković ter s prvim podpredsednikom vlade in zunanjim

Za vso pomoč se prisrčno zahvaljujemo:
Urad R. Slovenije za Slovence v zamejstvu
in po svetu
Ministrstvo za izobraževanje, znanost
in šport R. Slovenije
Nacionalni svet slovenske narodne manjšine
NLB Banka A.D. Beograd
KRKA d. o. o. Novo mesto
ETOL JVE d. o. o. Novi Sad

ministrom Ivico Dačićem. Po nagovoru poslancem parlamenta, je obiskal prostore Društva Sava in Nacionalnega sveta slovenske manjšine, kjer se je pogovoril s predstavniki Slovencev v Srbiji. Izjemno bogat program so dopolnili javno predavanje profesorjem in študentom beograjske univerze, polaganje venca na grobu neznanega junaka na Avali, udeležba na slovensko-srbskem poslovnem forumu, na katerem je bilo navzočih čez 200 podjetij iz Slovenije in Srbije, ter obisk poplavljenega območja v Obrenovcu in srečanje s slovenskimi reševalci, ki tam že od začetka poplav pomagajo pri prečrpavanju vode. Obisk je bil deležen tudi izjemne medijske pozornosti in je minil v znaku izrazito pozitivnih sporočil o sodelovanju in prijateljstvu med državama in narodom.

Obisk Predsednika Državnega sveta Republike Slovenije

Predsednik Državnega sveta Republike Slovenije Mitja Brevar je v dneh 19. in 20. maja 2014 obiskal Srbijo. V ponedeljek se je srečal z Majo Gojković, predsednico Narodne skupščine Srbije. V pogovorih, ki so potekali na temo sodelovanja na različnih področjih, je predsednik Brevar prenesel izraze sočutja in solidarnosti Slovenije z vsemi, ki so jih minule dni prizadele katastrofalne poplave. Maja Gojković se je zahvalila Sloveniji za vso pomoč, ki jo vsi državljani Srbije globoko cenijo. Predsednik Brevar se je srečal še z beograjskim nadškofom in metropolitom Stanislavom Hočevarjem. Drugega dne obiska je skupaj z delegacijo treh svetnikov Državnega sveta obiskal kmetijsko živilski sejem v Novem Sadu, kjer razstavljajo tudi slovenski podjetniki. Po svečani otvoritvi, kjer se je pozdravil tudi s srbskim zunanjim ministrom Ivico Dačićem, je skupaj z delegacijo in VP Francem Butom obiskal slovenske razstavjalce in se z njimi zadržal v pogovorih o njihovih poslovnih načrtih v Srbiji.

Obisk Predsednice vlade Alenke Bratušek v Srbiji

Predsednica vlade Alenka Bratušek je bila 17. in 18. junija na delovnem obisku v Srbiji, kamor je prispela po dvodnevem delovnem obisku v BiH. Poglavitni namen obiska je bila priprava na donatorsko konferenco za pomoč obema državama po katastrofalnih poplavah pred mesecem dni, ki bo predvidoma 16. in 17. julija v sodelovanju med Slovenijo, Francijo in Evropsko komisijo. Obisk v Beogradu je začela s srečanjem in delovno večerjo s predsednikom vlade Aleksandrom Vučićem, s katerim sta podpisala pismo o nameri za sodelovanje pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami, naslednji dan se je najprej sestala s predsednikom republike Tomislavom Nikolićem, zatem pa obiskala poplavljenega premogovniške kope rudarskega bazena Kolubara pri Lazarevcu in Obrenovac, ki so ga poplave najhujše prizadele in v katerega se postopoma vrača življenje. Obisk je zaključila z delovnim kosilom z zunanjim ministrom Ivico Dačićem.

Vir: <http://www.belgrade.embassy.si/>

INTERVJU - Franc Zorko

V okviru Biltena je ustanovljena tudi rubrika „Intervju“. V vsaki številki bomo intervjuvali nekega člana. To bodo osebnosti, ki so na različne načine vplivale na oblikovanje Društva, potem tisti, ki aktivno sodelujejo v njegovem delu, ali na katerikoli drug način pozitivno delujejo v interesu Društva.

V tej številki Biltena bo bralcem predstavljen gospod Franc Zorko. Sedaj že tik pred svojim stotim letom, je tudi najstarejši član Društva Sava v Beogradu. Po duhu mlad, izjemno vitalen za svoja leta se tudi sedaj občasno udeležuje naših skupnih srečanj. Intervju je priložnost, da ga bolje spoznamo.

1. *Povejte nam prosim nekaj o Vašem rojstnem kraju?*

Rodil sem se 6. avgusta leta 1915 v kmečki družini v Gornjem Lenartu pri Brežicah, na jugu Štajerske, danes se temu reče tudi Posavje. V okolju lepe narave, ki je tedaj bila še nedotaknjena, sem preživel lepa leta zgodnje mladosti in končal osnovno šolo.

2. *Kaj je bilo odločilnega da ste zapustili rojstni kraj?*

V družini z veliko otrok se je težko živelo. Jaz sem bil najmlajši – osmi otrok (dva sta umrla preden sem se jaz rodil), možnosti za nadaljnje šolanje ni bilo. Ob koncu osnovne šole sem, od soseda ki je delal v Zagrebu, slišal za razpis za vpis v Vojaško glasbeno šolo v Vršču. To mi je takoj bilo všeč, ker me je glasba vedno privlačila, pa tudi želel sem si boljšega življenja, kot smo ga imeli doma.

3. *Povejte nam prosim nekaj o Vašem poklicu?*

Po končani osnovni šoli sem se prijavil na razpis za vpis v Vojaško glasbeno šolo. Uspešno sem naredil sprejemni izpit (preverjanje poslušanja) in leta 1929 sem kot štirinajstletnik prispel v Vršac v Vojaško glasbeno šolo. Glasbeni učitelji so bili

večinoma Čehi. Potem, ko smo se naučili osnov glasbe in po opravljenih prvih preizkusih, so me določili za hornista in sem dobil svoj rog. Ravnanje, posebej z najmlajšimi dijaki, je za današnje čase bilo zelo kruto, najhujši so bili najnižji podčastniki. Toda želja, da se naučim in postanem dober glasbenik mi je pomagala vztrajati do konca, kar pa ni bilo samoumevno.

Po uspešno končani šoli sem bil razporejen v vojaško glasbo v Valjevo. Kakor v šoli, tako tudi pozneje v orkestru je bilo veliko rojakov, Slovencev, s katerimi sem se družil in načrtoval nadaljnje šolanje. Toda vojna je prekinila in zavrla mojo glasbeno kariero (štiri leta sem bil v različnih ujetniških in delovnih taboriščih v Nemčiji).

Po končani vojni sem najprej bil v Vojaški glasbi v Ljubljani, toda že 1947 leta je cela Vojaška glasba, izključno Slovenci, bila premeščena v Beograd. Slovenci so v Beogradu bili razporejeni v različne vojaške orkestre. Jaz sem najprej deset let bil v Titovi Gardi v orkestru za svečane namene (igrali smo ob prihodu številnih tujih voditeljev, ki so takrat množično obiskovali Jugoslavijo), dokler mi zdravnik, zaradi srčnih motenj ni prepovedal pihanja v rog. Premestili so me v Umetniški ansambel Jugoslovanske ljudske armade – JLA, v Beogradu za notnega arhivarja in organizatorja v Simfoničnem orkestru, kjer sem ostal do upokojitve leta 1970. S tem orkestrom sem prepotoval celo Jugoslavijo in veliko evropskih dežel v katerih smo nastopali ter predstavljali JLA.

Takrat sem sodeloval z nototekami (notna knjižnica) Beograjske filharmonije, Radio Beograda, Beograjske opere, filharmonijama Zagreba in Ljubljane, saj smo si med seboj posojali notno gradivo. V Umetniškem ansamblu sem se znova srečal z Francem Klinarjem, s katerim sva skupaj končala šolo v Vršču. Franc Klinar je bil dirigent Simfoničnega orkestra. Tudi sicer je bilo v Beogradu in Srbiji veliko glasbenikov Slovencev, s katerimi sem prijateljeval tudi družinsko. Naj omenim nekatere: Vauda, Zihel Ivan in Slavko, Zupanc, Skok, Vajngerl, Jug, Rupnik, Učakar, Kvaternik, Poljanšek,

Zajc, Intihar, Lačen, ...

Po upokojitvi sem kot notni arhivar – tajnik, še do leta 1982 bil aktiven v Beograjskem komornem ansamblu. Takrat je to bil prestižen ansambel s katerim sem obiskal veliko Evropskih držav.

4. *Kateri dogodek, iz Vašega življenja v Srbiji bi posebej poudarili?*

Največja sprememba v mojem življenju do tedaj je bilo zapuščenje rojstne hiše, še kot otrok, ter prihod v Vršac, v povsem novo okolje.

Potem razpad stare jugoslovanske vojske, ter ujetje pri Lebanu in prva dva ujetniška meseca v Kruševcu, nakar so nas poslali v taborišče v Nemčijo.

Po vojni, vrnitev v Srbijo in Beograd leta 1947, ter nadaljevanje profesionalne kariere, v okolju kjer so me dobro in lepo sprejeli in sem se tudi z družino prijetno počutil.

5. *Kako gledate na ustanavljanje in delo Društva?*

Po razpadu Jugoslavije sem tukaj postal nacionalna manjšina. Ustanovitev Društva Sava me je razveselilo, ker mi je omogočilo vzdrževanje kulturnih vezi s Slovenijo ter s tem ohranitev moje nacionalne identitete.

6. *Kaj lahko sporočite članom Društva in ali imate sporočilo posebej za mlade?*

Naj čuvajo in razvijajo dejavnosti Društva ter na tak način ohranjajo vezi s Slovenijo. Naj ne pozabijo na svoje korenine in svojo domovino.

7. *V vsaki številki Biltena objavljamo eno izvorno ljudsko pesem, ki jo potem z veseljem in pogosto pojemo ob naših srečanjih. Prosim, če za naše bralce priporočite eno pesem, ki jo imate še posebej radi.*

Sedaj skoraj vsak dan igram na sintisajzeru (elektronskem klavirju) nekaj ur slovenske narodne pesmi, ena izmed njih je *Če študent na rajžo gre* (s. 10).

* V izvedbi tega intervjuja je pomembno pomagal Branko Zorko, sin Franca Zorka, ki je sicer dolgoletni, zelo dejaven član Društva Sava. V imenu vseh članov društva Sava, pa vsekakor tudi v lastnem imenu, želim našim najstarejšim članu, še dolgo življenje ter obilo zdravja.

Anica Sabo

Prevod: Branko Zorko

SLOVENSKI POSLOVNI KLUB

Predstavniki Društva Sava so se udeležili mesečnih sestankov Slovenskega poslovnega kluba v Beogradu. Na

februarskem sestanku Kluba v Hotelu In, je najprej Ivana Bezarevič, PR manager podjetja Ekapija.com imela prezentacijo *12 slovensko-srbskih investicijskih zgodb, katere so zaznamovale leto 2013*, glavni gost pa je bil gospod Vladimir Milenković, v.d. direktorja SIEPA, ki je govoril na temo ekonomskega sodelovanja Slovenije in Srbije.

Gost na marčevskem sestanku kluba je bil gospod Jelko Kacin, evropski poslanec, tema sestanka pa je bila *Izzivi zahodnega Balkana v srednjoročni perspektivi EU do 2020*.

Gost na majskem sestanku kluba, ki je potekal 15. 5. 2014 v hotelu Hyatt Regency, je bil Rodoljub Šabić, informacijski pooblaščenec v Republiki Srbiji. Pred njim se je prisotnim predstavil član kluba, Doba fakulteta za uporabne

poslovne in družbene študije Maribor, dr. Andrej Raspor s temo *Kitajska – vodilno svetovno gospodarstvo in priložnosti za Balkan*.

Gosta na junijskem sestanku Kluba, ki je potekal v hotelu In, sta bila svetovalka podpredsenika Vlade Srbije in ministra za trgovino Jagoda Lazarević ter Zoran Lazić, namestnik ministra za delo in sta govorila o gospodarstvu, gospodarskem

sodelovanju Srbije in Slovenije, ter o novem Zakonu o delovnih razmerjih. Navzočim je tudi predstavljena turistična agencija Relax, članica kluba, predstavil pa jo je Mihajlo Jovanović.

Pred junijskim sestankom je potekala tudi seja Skupščine Kluba. Skupščina Slovenskega poslovnega kluba v Beogradu je na svoji seji, ki ji je predsedoval Miodrag Stojković, direktor podjetja ETI B, v sredo 18. junija 2014, izbrala novih pet članov Upravnega odbora. Za nove člane UO Slovenskega poslovnega kluba so izbrani: Branko Greganović, predsednik Izvršnega odbora NLB banke, Dragan Lazarević, prokurist k podjetja Proel, Ivan Simič, direktor podjetja Simič & Partnerji, Ninko Tešić, generalni direktor podjetja Impol Seval in Zoran Lazukić, direktor podjetja Profil Group. Predsednica Upravnega odbora Danijela Fišakov in član Upravnega odbora Zoran Popović ostajata na svojih funkcijah.

(vir: <http://www.spk.rs/sl/>)

Maja Đukanović

VPIS V POSEBNI IMENIK

Vpis v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine v Srbiji

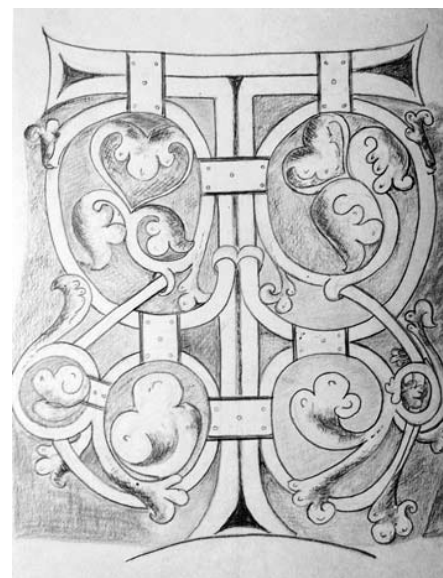
Zakon o nacionalnih svetih narodnih manjšin iz leta 2009 je omogočil vpis v posebne volilne imenike narodnih manjšin v Srbiji. Obrazec za vpis lahko prevzamete na spletnih straneh Nacionalnega sveta in Društva Sava.

Na osnovi Zakona o varovanju osebnih podatkov, ki velja od 1. 1. 2009, je za vpis v posebni volilni imenik potrebno izpolnjeni zahtevek za vpis **osebno** dostaviti pristojni občinski upravi, kjer imate prijavljeno prebivališče – ob predložitvi osebne izkaznice. Zakon tudi dopušča, da izpolnjen zahtevek skupaj s fotokopijo osebne izkaznice pošljete

priporočeno na naslov vaše pristojne občinske uprave. Pristojna občinska uprava bo na vaš naslov v 15 dneh poslala Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik. Vpis v posebni volilni imenik je oproščen plačila administrativnih stroškov.

Z vpisom v posebni volilni imenik se ne izgubijo druge volilne pravice.

Z Odločbo o vpisu v posebni volilni imenik slovenske narodne manjšine se pridobi pravica do udeležbe na neposrednih volitvah Slovenskega nacionalnega sveta, ki so vsaka štiri leta. Pričakujemo, da bodo volitve za nove sestave Nacionalnih svetov razpisane sredi leta 2014.

Fani Mitrović, Iniciala T, Stiški samostan

OTROŠKI KOTIČEK

EKSKURZIJA V SLOVENIJO NA PTUJ

Ptuj je najstarejše mesto v Sloveniji. Majhno, a zelo urejeno. V mestni občini živi okoli 25 000 prebivalcev. Leži v severovzhodnem delu Slovenije. Največji razcvet je doživel v rimskem času, takrat se je imenoval Petovia.

45 učencev dopolnilnega pouka slovenščine iz Srbije je letos aprila skupaj odpotovalo na ekskurzijo v Slovenijo, bolj natančno na Ptuj. Prvi dan smo gostovali pri vrstnikih iz Ptuja, mlajši pri osnovnošolcih, starejši pri srednješolcih, ostale dni smo bivali v Domu Štrk.

Noč iz četrтка na petek sem preživela pri prijateljici iz Ptuja. Bilo je zelo lepo. Boljše smo se spoznale. Moji prijatelji in jaz smo šli na ogled Ptuja. Zvečer smo imeli zabavo. Bili smo zaspani, ampak to nam ni pokvarilo zabave. Jedli smo, pili, plesali ..., v glavnem vse mi je bilo zelo všeč.

V petek je prišel lep dan. S prijatelji sem šla v šolo. Šla sem na gimnazijo. Navdušena sem bila z izgledom šole. Šole niso kot naše, boljše so opremljene in imajo vse, kar

potrebujejo. Prvi dve uri smo imeli informatiko. Nimam je rada in mi je bilo dolgočasno, ampak sem preživela. Potem smo imeli nemščino in mi je bilo zelo zabavno, ker se nemščine ne učim. Pouk se je končal in smo šli na kavo, pogovarjali smo se in se potem vrnili nazaj v šolo. Tam so nas čakale naše učiteljice. Šli smo v dom Štrk na večerjo in potem na spanje.

V soboto zjutraj smo šli na ogled Ptuja. Ogledali smo si zelo veliko: muzej, stari del mestnega jedra in tudi lepo Ptujsko jezero. Popoldan smo šli na obisk gradu, kjer imajo zelo bogat muzej starin in razstavo kurentov. Po večerji so prijatelji šli na zabavo, jaz pa ne. Bila sem zelo zaspana.

V nedeljo zjutraj do kosila smo imeli športne aktivnosti. Igrali smo odbojko, košarko, streljali smo z lokom in plezali. Popoldan smo šli na bazen v Terme Ptuj, bilo je "ful fajn". Bazeni so zelo veliki. Imajo tudi savno. Zvečer smo se utrujeni v sobi pogovarjali in potem zaspali.

V ponedeljek smo se zbudili ob 8. h in imeli zajtrk. Dopoldan smo se pogovarjali o kurentu, najbolj znani pustni maski v Sloveniji. Po izročilu kurenti z zvonjenjem odganjajo zimo in zlo. Izgledajo zelo strašno. Popoldan smo šli v tržni center in nakupili darila za domače. Zvečer smo imeli zabavo. Povod pa je bil Sandrin rojstni dan.

Na izletu mi je bilo najbolj všeč druženje s prijatelji s Ptuja in tudi nakupovanje. Bili smo v skrbeh, da ne bomo imeli dovolj časa za vse načrte, ampak vse se je dobro izteklo. Upam, da se bomo še kdaj vrnili na Ptuj.

Nina Mihelić, učenka

IMATE KAJ ZA PUSTA HRUSTA?

KURENT

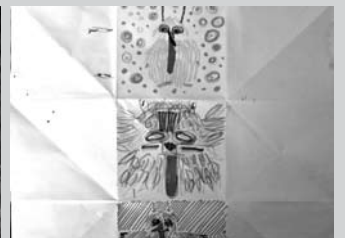

Kurent (tudi korant) je značilni pustni lik s Ptuja, Dravskega polja in okolice. V pustnem času (navadno v februarju) nastopajo na tradicionalnem kurentovanju.

Po ljudskem izročilu kurenti s poskakovanjem in hudim truščem, zvonjenjem iz dežele odganjajo zimo in zlo, vanjo pa kličejo pomlad ter obilno letino.

Kurent ima na sebi ovčjo kožo, okoli pasu pripete zvonce, na glavi ima masko, na nogah pa gamaše.

Med žetvijo prevzema kurent funkcijo božanstva plodnosti in spolnosti, slamnatega kurenta so radi odnesli dekletu, ki ni imelo fanta.

Jaz bi se kurenta v temi prestrašila, čeprav vem, da ne naredi nič hudega. V muzeju so mi bile kurentove maske prav zanimive, vsaka je bila malo drugačna. Bile so pisane, okrašene s trakovi in dolgimi jeziki. Rada bi masko videla v resnici, na karnevalu.

Andreja Zihlerl, učenka

JUHUHU, POČITNICE SO TU! Zaključna prireditev dop. pouka slovenščine

Učenci in učiteljica smo pripravili zaključno prireditev, na katero smo povabili predstavnike društva, starše in prijatelje. V kratkem in veselem druženju smo povedali in pokazali, kaj smo delali in se naučili.

Najprej nas je toplo pozdravil in nagradil predsednik Društva Slovencev Sava, gospod Saša Verbič.

Nato smo starejši otroci s projekcijo in opisom dogodkov pripovedovali o zanimivostih, ki smo jih doživeli pri pouku, na ekskurziji na Ptuju, na prireditvah v Subotici, Zrenjaninu in Nišu.

Že šestič smo sodelovali na kvizu v Nišu. Pohvalili smo se, da nas je gospa Nuša Gerden letos naučila peči sladke in dišeče ptičke in flancate. Omenili smo likovno delavnico izdelovanja novoletnih okraskov, ki smo jih poslali otrokom v Slovenijo. Ob prikazu video prispevka, ki je nastal ob prihodu sv. Miklavža, smo se z veseljem spominjali daril, ki jih je prinesel pridnim otrokom. Pripovedovali smo o pustni maski kurentu in pokazali čudovite izdelke, ki so nastali pod vodstvom mentorice, slikarke Marije Vauda. Najlepše spomine smo omenjali ob fotografijah, ki služijo kot lep spomin na obisk Ptuja, druženje z mladimi Ptujčani, obiskom mesta, toplic, gradu ... Nismo pozabili niti na sodelovanje na kulturni prireditvi v Zrenjaninu, kjer smo se ponovno srečali z vrstniki iz Srbije, ki prav tako kot mi obiskujejo dop. pouk slovenščine. Najmlajši učenci pouka so se predstavili s točkami, ki so jih pripravili za nastop v Zrenjaninu, razveselili so nas v vlogi literarnega junaka

Petra Nosa.

Na koncu nastopa nas je nagovorila še učiteljica Tatjana. Podelila nam je priznanja, na katera je zapisala, za kaj nas pohvali in kaj smo dobrega naredili v tem šolskem letu.

Veseli, ker smo bili nagradjeni in ker so pred nami počitnice, smo se poslovili. Vedeli smo, da ne za dolgo, saj bo kmalu spet september in novo šolsko leto.

Zapisali: otroci dop. pouka slovenščine

NAŠA SLOVENSKA BESEDA

Društvo Slovencev Planika iz Zrenjanina je 14. junija 2014, že osmič zapovrstjo, organiziralo kulturno prireditev, literarno popoldne. Na njo je povabilo učence dopolnilnega pouka slovenščine, člane slovenskih društev in ljubitelje slovenske kulture. S prireditvijo so nas popeljali skozi razkošno kulturno dediščino Slovenije.

U revijalnem delu programa je sodelovalo osem društev (Beograd, Novi Sad, Subotica, Vršac, Zrenjanin, Ruma, Niš, Kruševac), gosti so bili člani Društva Slovencev Logarska dolina iz Pančeva. Srečanje je podprlo Veleposlaništvo RS,

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine iz Beograda, Pokrajinski sekretariat za izobraževanje, upravo in nacionalne manjšine in lokalna samouprava.

Letos je bil z nami gost iz Slovenije, otroški in mladinski pisatelj Primož Suhodolčan, avtor mnogih knjižnih del, otrokom najbolj poznana je knjiga Peter Nos. V svojem zanimivem in zabavnem nastopu nam je s svojimi navihanimi junaki odprl vrata v svet šaljivih in zanimivih zgodb.

Društvo Sava se je predstavilo s točkami, ki so jih pripravili otroci. Pripovedovali so zgodbe iz knjige P. Suhodolčana,

Peter Nos. Nastopali so: Dunaj in Andrej Skupek, Luka, Ana in Stefan Arandelković. S samostojnim nastopom, dvema recitacijama nas je zastopala tudi starejša članica, Dušanka Tomič.

Druženje je bilo sproščeno, vsi so bili veseli snidenja.

Organizatorji so obdarili nastopajoče tudi s sladkimi nagradami. Po prireditvi so pripravili še sprehod in fotografranje v mestnem parku in kosilo v bližnji šoli. Dan je bil bogat in poln prijetnih doživetij, ki bodo ostali v spominu še dolgo.

JEZIKOVNI KOTIČEK

Jêzik, jezika, jeziku, jêzik, o jeziku, z jezikom...

Dva jezika, dveh jezikov, dvema jezika, koma,

dva jezika, o dveh jezikih, z dvema jezika, koma

Trije jeziki, treh jezikov, trem jezika, koma,

tri jezike, o treh jezikih, s tremi jeziki

Skratka: jezikovni kotiček

FRAZEMI

Frazeologija je jezikoslovna disciplina, veda o frazeoloških enotah. S frazeologijo so se do 20. stol. ukvarjali v okviru paremiologije, tj. vede o pregovorih. Frazeologija je postala samostojna disciplina, ko so posebej začeli upoštevati besedne zveze, ki imajo enobesedne ustreznike. Frazeologija v širšem smislu upošteva vse stalne besedne zveze, tudi terminologijo (tip rdeča mušnica), v ožjem smislu pa razlikuje frazeološke

(pri teh pomen ni popolnoma predvidljiv iz pomenskih sestavin) in nefrazeološke stalne besedne zveze.

Primeri frazemov:

- **hitro oz. živahno se premikati na skrivaj:**

pobrisati jo, pocvrnati jo, ucvreti jo, vdreti jo, užgati jo, mahati jo, kresati jo, popihati jo

- **delati neumnosti, lahkomiselnost, delati napake:**

biksati ga, pihniti ga, sekljati ga, gosti jih komu, našpičiti jih komu ...

- **piti alkoholne pijače, opijati se, biti pijanec:**

lokati ga, srkati ga, čutiti ga, nalokati se ga...

- **tepsti oz. dajati/dobivati udarce, biti kaznovan:**

naložiti jih komu, fasati jih, nalomiti jih. Nova raba: nasrkati ga namesto jo/jih

- **oštevat, ozmerjati, biti oštet, ozmerjan:**

napeti jih komu, zasoliti jo komu, slišati jih

Danijela Stojnić

SLOVENSKE PESMI

Če študent na rajžo gre

Voice

Če štu-dent na raj-žo gre ju-poj-di, ju-poj-da, do-bro pi-je do-bro je,

7 ju-paj-di-ja-ja. — Ha-ha, ha-ha, ha ha ha ha ha ha o-j, ju-paj-di-ja,

14 ju-paj-da, ju-paj-di-ja, ju-paj-da, ju-paj-di-ja, ju-paj-da, ju-paj-di-ja-ja

Če študent na rajžo gre,
Penez nima nič kraj se.
On ne vpraša: Imama s čim?
pa si upa priti v Rim

Krčem strašno se boji,
tam bi moral plačati.
Dobre volje je povsod,
vsi mu pravijo "gospod".

Res srečnejših ni ljudi
kakor so študentje ti.

SLOVENSKE NARODNE JEDI

Predstavljamo slovenske narodne jedi, ki so po etnoloških virih in podatkih sestavni del materialne kulture slovenskega naroda oz. del naše kulturne dediščine. Po nastanku, pomenu in značilnostih, te jedi razlikujemo od danes, pogojno povedano, splošno bolj znanih sodobnih receptov meščanske in internacionalne kuhinje. Neredko so posamezne narodne jedi nastale v zvezi z različnimi ljudskimi običaji in praznovanji. Jedi bodo predstavljene po slovenskih pokrajinah kjer so nastale, kadar je o tem dovolj gotovih krajevnih virov. Prizadevali si bomo v vsakem primeru slediti avtentičnosti receptov, čeprav posamezni tudi ne bi bili popolnima v skladu s sodobnimi zahtevami zdrave prehrane.

Drobtinovi cmoki

Sestavine: 2 dag masla, 1 jajce, sol, malo muškatanega oreška, peteršilj, 3 žlice belih drobtin, poper

Maslo in jajce penasto umešamo. Solimo in začинimo z naribanim muškatanim oreškom ter poprom. Dodamo seseklan peteršilj in drobtine. Zmes naj počiva ½ ure, da se drobtine prepoje z vlago. Oblikujemo za oreh velike cmoke in jih zakuhamo v zeleno juho.

Kozličkova pljučka, kranjska

Sestavine: 2 kg kozličkovih pljučk, 10 dag masti, 15 dag slanine, 20 dag čebule, 4 dag česna, 5 dag moke, poper, majaron, lovorov list, sol

Kuhana pljučka zrežemo na tenke rezine. Na masti razpustimo na

kočke narezano slanino in dodamo na drobno seseklano čebulo. Ko čebula zarumeni, potresemo z moko, seseklanim česnom, majaronom, poporom in zalijemo z malo juhe. Ko omaka prevre, stresemo vanjo narezana pljučka in lovorov list. Solimo in pustimo nekaj časa vreti. Ponudimo s cmoki.

Pečena jabolka, nadeta

Sestavine: jabolka, marmelada ali seseklana orehova jedrca, maslo in sveža smetana

Jabolka operemo in pri muhi izločimo peščice. Vdolbino napolnimo z marmelado ali pa s seseklanimi orehovimi jedrci. Na vrh položimo košček masla. Zložimo jih na pekač in spečemo v pečici. Pečene zložimo v stekleno skledo, potresemo s sladkorjem in oblijemo s svežo smetano.

Danijela Stojnić

POJOČA DRUŽBA

Tradicionalno druženje s pesmijo

V Šentvidu pri Stični je od 21. do 22. junija 2014 potekalo srečanje pevskih zborov katerega se je udeležila Pojoča družba, pevski zbor, ki deluje v Društvu Slovencev Sava.

Prišlo nam je v navado, a še posebno v veselje, da se pripravimo za nastop in gremo v Šentvid pri Stični kjer smo letos nastopile četrtič. Tabor slovenskih pevskih zborov poteka že 45 let, nastopajo pa pevski zborovi iz Slovenije in zamejstva. Pevski zbor Pojoča družba je nastopil prvega in drugega dne, v soboto zvečer ter v nedeljo, ko je organiziran združen nastop zborov iz Slovenije in tujine. Pred nastopom smo obiskale baziliko Marije Pomagaj na Brezjem in se posladkale z kremšniti na Bledu, kar nam je posebjaj polepšalo naše potovanje.

Letos smo zahvaljujoč našim prijateljem iz Branika in Vrtoljbe imeli še posebno lepe dogodke. Naša Milojka, njen mož Miodrag in njihovi sorodniki ter prijatelji iz Branika so nas počakali, pogostili z večerjo in poskrbeli za našo nastavitvev. Tako smo že drugo leto pogoščeni pri prijaznih domačinih. Zakonca Simeunović sta za nas posebno poskrbela ter nam organizirala zanimiv izlet v Italijo, kjer smo si ogledali zgodovinski kompleks grajski park grad Miramar pri Trstu, baziliko Marijinega nebovzeta in svetega Mohorja in Fortunata v Ogleju, ki je znana po starih mozaikih. Po vrnitvi v Vrtoljbo smo bili pri maši, ker smo tudi pele in to z zlatomasnikom, župnikom gos. Glesičom, ki je nekoč služboval v Beogradu. Zvečer smo nastopile na koncertu z domačini po

katerem smo se skupaj prijetno družili do poznih ur.

Z pomočjo dolgoletnega predsednika Tabora v Šentvidu Jerneja Lamperta smo predzadnjega dne našega pohoda obiskale čudovito urejeno Jurčičevo domačijo na Muljavi, kjer smo se spomnile prvega slovenskega romana Deseti brat. Naše iskušnje je

dopolnil izlet na izvire reke Krke katero smo naslednji dan spemile do ustja v Savo, ki pa nas je spremljana na poti za Beograd.

Za Pojočo družbo
Ana Bijelić

Eni Oliveri

Bil je dan kot vsi drugi, morda malo bolj svečan. Ja, praznik žensk, 8. marec!

Odšel sem na cesto in že tu videl ljudi, ki so nosili cvetje in majhne stvari, namenjene svojim najdražjim in najbolj ljubljениm ženam. To razburjenje se je čutilo v zraku, čutil se je „nekoliko večji znesek ljubezni“, ki jo je treba izraziti ravno na ta praznični dan.

Prijavil sem se za nastop na prireditvi Društva Slovencev Sava, ki je kot vsako leto, od svojega nastanka pa do danes, praznoval 8. marec na svečan in dostojanstven način.

Koncert se je odvijal v lepo obnovljeni dvorani Etnografskega muzeja v Beogradu. Tam sem nastopal velikokrat. Lepi spomini me vežejo na to dvorano. V njej vedno občutim rahlo razburjenje, veselje in zagotovo se mi v njej obudi spomin na davno minule lepe čase.

Prišel sem dopoldne, da bi preizkusil klavir in ga postavil tako, kot mi najbolj odgovarja. Dvorana je imela prekrasno akustiko, a klavir lep ton. Vedel sem, da s tehničnega vidika ne bo težav. Svečani koncert se je začel točno ob napovedanemu času, ob 19. uri.

Nekaj ljudi je prišlo zgodaj, da bi zasedli dobra sedišča za gledanje in poslušanje programa, ki smo ga pripravili: ženski zbor Pojoča družba, ki je pripravila bogat in raznovrsten izbor glasb, pijanist in skladatelj Miroslav Cupara ter voditelj Ivan Debeljak.

Zakaj je bil zame ta nastop bolj zanimiv in drugačen od prejšnjih v Etnografskem muzeju? Celotno vzdušje pred koncertom me je vrnilo v zgodnje otroštvo in v spomine na rojstni kraj Novo mesto, kje sem živel prvih šest let. Moja prva beseda je bila slovenska, tudi prva ljubezen, prva pesem. Prav tako svoje

udejanjanje v glasbi dolgujem svojemu dedku Jožetu Furlaniču, ki je igral trobento in zgodovinsko slovensko harmoniko. Zaradi njega sem v sebi odkril glasbenika že v obdobju zgodnje odrasle dobe. Glede na okoliščine in na usodo sem uspel, da ob glasbi živim in da me glasba hrani. A ne le to!!! Podarila mi je vse najlepše, kar se lahko zgodi v življenju umetnika. Veliko ljubezni, sreče, veselja. Glasba je moje življenje, vse ostalo so malenkosti.

Ko sem ob načrtovanemu času prispel, sem sedel med gledalce in čakal na svoj nastop. Za ta večer sem pripravil eno od najlepših skladb, ki sem jih slišal v življenju. To je skladba N. Rota, When love says goodbye. Sladka melodija, ki nikogar ne pušča ravnodušnega. Na koga sem se spomnil v tistih trenutkih? Na osebo, ki me je izstrelila v glasbeno orbito. Zahvaljujoč njej, sem uspel doseči pot, ki me je privedla do uglednih umetniških rezultatov. Če je ne bi bilo, bi moje glasbeno življenje izgledalo popolnoma drugačno. V mislih imam našo največjo pijanistko in čembalistko Olivero Đurđević.

V hipu sem se spomnil na majhnega papirnatega medvedka, na katerem je na zadnji strani napisano „Edinemu Miroslavu ena ženska“ in čokolade, ki sem ju dobil od Olivera. Veliko let nazaj in ravno pred koncertom v Etnografskem muzeju!!! Najmanj kar sem lahko storil ta večer, je bilo igrati samo za eno žensko, Olivero. Stopil sem pred publiko in v slovenščini predstavil, kaj bom igral. Približal sem se klavirju in začel. Preprosto sem dal vse od sebe. Toni so si sledili eden za drugim, čustva so tekla in skladba se je končala. To malo sramežljivo posvetilo in čokolada sta ostala vgravirana na zadnjem odigranem akordu skladbe. Dočakal me je gromki aplavz in navdušenje pristotne publike. Bil sem presrečen, a hkrati melanholičen. Olivera več ni. Za vedno je odšla. Ostali so spomini, ostal je majhen papirnati medvedek s sporočilom in na koncu: Ljubezen, ki ni rekla adijo!

Miroslav Cupara

DEDKI IN BABICE SO NAM PRIPOVEDOVALI

Zbiranje slovenskega pripovednega izročila med Slovenci v Srbiji

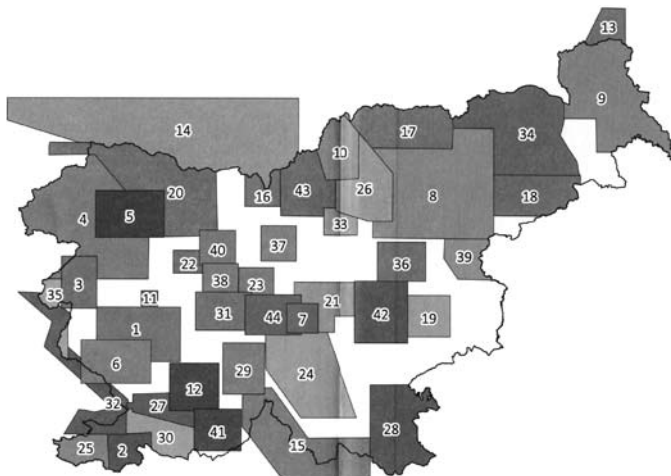
Povzetek predavanja v Društvu Slovencev Sava Beograd, 23. april 2014:

Kot raziskovalka na Inštitutu za slovensko narodopisje pri Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani se ukvarjam z dokumentiranjem in raziskovanjem slovenske slovstvene folklorne (naroda usmena književnost). Specializirana sem za raziskovanje folklornih pripovedi, kot so pravljice (bajke), povedke (pripovedke), šaljive zgodbe, anekdote, pa tudi spominske pripovedi. Poleg vsebine zgodb raziskujem tudi, kako ljudje zgodbe pripovedujejo, v kakšnih okoliščinah, komu, zakaj. Ne iščem profesionalnih pripovedovalcev, pač pa ljudi, ki radi pripovedujejo doma, svoji družini, prijateljem, znancem.

Pripovedovanje je besedna umetnost, ki je vedno povedana z živo govorno besedo, navadno v dialektu. Zato je zelo pomembno, da raziskovalec pozna narečje človeka, s katerim se pogovarja oz. katerega intervjuje. Zato sem tudi največ zgodb zbrala in dokumentirala v Zgornjem Posočju, na Bovškem, od koder sem doma. Zadnje čase pa se vse bolj posvečam tudi dokumentiranju pripovedi med Slovenci v zamejstvu (največ v Italiji) in po svetu.

Zadnje pol stoletja se je življenje ljudi zelo spremenilo: včasih so se ljudje veliko več družili in razna skupna opravila, kot so ličkanje koruze, luščenje fižola, predenje volne in druga opravila, kjer so si sosede med seboj pomagali, so bila odlična priložnost, da so se pripovedovale in poslušale zgodbe. Danes pa je priložnosti za pripovedovanje zgodb V ŽIVO vse manj. Zato se stare zgodbe pozablajo. K sreči se je veliko pripovedi, ki so se in se še pripovedujejo na Slovenskem danes, ohranilo v zbirki *Glasovi*. Ta knjižna zbirka folklornih pripovedi izhaja že od leta 1988, v njej je doslej izšlo že 44 knjig, v katerih je skupno več kot 16.000 pripovedi. Ustanoviteljica in urednica dr. Marija Stanonik je zbirko zasnovana po geografskem ključu z namenom, da bo vsaka knjiga pokrivala svoj del slovenskega etničnega prostora. Pri Slovencih po svetu je terensko delo zbiranja potekalo le v ZDA, opraviti pa bi ga bilo treba še v Kanadi, Argentini in Avstraliji in v skoraj vseh Evropskih državah, še posebej v državah bivše Jugoslavije (torej povsod tam, kjer so slovenske skupnosti). Eden od pomembnih ciljev bivanja v Beogradu je tudi dokumentirati

Ozemlje, ki ga je doslej pokrila zbirka *Glasovi*. Zemljevid je iz 44. Knjige (M. Samec: *So z vilicami pisali*. Ljubljana ZRC SAZU: 2014).

čim več pripovedi med Slovenci in njihovimi potomci v Srbiji. Z zapisom se zgodbe ne bodo pozabile; ohranile se bodo za poznejše rodove, kot pomemben del narodove kulture in identitete.

In kakšne pripovedi pridejo v poštev? **Vse, z enim samim kriterijem; biti morajo kakorkoli (ni važno kako) povezane s slovensko domovino.** Lahko ste zgodbo slišali od svojih slovenskih prednikov, starih staršev, staršev, lahko so to spomini, lahko se zgodba dogaja med Slovenci v Srbiji.

Sledi nekaj izhodišč za pripovedovanje:

- **pravljice (bajke) in povedke:** pripovedi, v katerih čarovnice, velikani, vile, zmaji, palčki, škrti, pehtra baba, pirte, krivopete, kravo stegno, rojenice, divja baba, divji mož ...; zgodbe **o iskanju zaklada / zlata;** zgodbe **o hudiču, coprnica, copranju,** o črnih bukvicah Kalomonu, s pomočjo katerih so zdravili bolezni, magiji; zgodbe o tem, kako sta po svetu hodila **Jesus in Sveti Peter** ali Sveti Jožef in Devica Marija; zgodbe **o dušah,** ki ne morejo iti k počitku, **o lučkah,** ki se prikazujejo ponoči, **o duhovih;** zgodbe o **predsmrtnih znakih,** ko so ljudje verjeli, da če sova zaskovika, prinese smrt, ali ko kaj zaropota, da so to spomini, o »spominih«; o **napovedovanju prihodnosti** in zgodbe, kako so se napovedi uresničile; zgodbe, **kako je kaj nastalo,** recimo jezero, ime kraja, skala, luknja, voda, slap; zgodbe **o Turkih** na Slovenskem, o Napoleonovih vojskah; **šaljive, smešne zgodbe in anekdote** npr. dogodki v vašem društvu, o vaških posebnejših, čudakih, lovcih, trgovcih; **spominske zgodbe o dramatičnih dogodkih** (veselih ali tragičnih) praznovanja, poroke, pogrebi, naravne nesreče (poplava, potres, požar...); **spominske pripovedi** življenju nekoč v vasi...

Poleg pripovedi bomo dokumentirali tudi kratke oblike slovstvene folklorne: **besedila otroških igrice,** npr. **izštevanke, klicanje živali** (npr. pikapolonice ali črička iz luknjice); **prstne igrice,** ko vsak prst kaj reče ali ko otroka zgečkamo po dlani; **uspavanke** (kaj sp peli otrokom); **šaljive rime in zbadljivke,** recimo med dvema sosednjima vasema; **rime o tem,** kaj pravijo zvonovi; stare **molitvice, zagovori** za izganjanje bolezni, pozdravi, voščila; **pregovori, rekla uganke...**

Predavanje, ki je potekalo v prostorih slovenskega društva Sava, je bilo pospremljeno z veliko gradiva na videoposnetkih. Filmi so bili opremljeni tudi s podnapisi v srbskem jeziku, ki sta jih pripravili študentki prof. dr. Maje Đukanović, Jelena Simić in Andrijana Stambolić, za kar jim iskreno zahvaljujem! CD-ji s tem gradivom so zdaj na voljo v knjižnici društva Sava.

Po predavanju so bili udeleženci povabljeni, da bi tudi individualno ali v manjših skupinah sodelovali s pripovedovanjem. Velikega odziva sem bila zelo vesela. Najbolj dejavne so bile članice

skupine »Micke« in članice pevskega zbora »Pojoča družba«, pa tudi nekaj drugih posameznikov. Tako sem po predavanjih, ki sem jih imela na drugih visokošolskih in znanstvenih ustanovah, uspela dokumentirati okoli precej pripovednega gradiva med Slovenci v Beogradu. Vsem se iskreno zahvaljujem za sodelovanje in za neverjetno gostoljubnost!!! Lepo mi je bilo z vami in upam, da se še kdaj srečamo!

Dr. Barbara Ivančič Kutin, Inštitut za slovensko narodopisje
ZRC SAZU Ljubljana (b.ivancic@zrc-sazu.si)

Večer slovenske poezije ob praznovanju meseca frankofonije

V Društvu Slovencev Sava v Beogradu smo v sodelovanju z Veleposlaništvom Republike Slovenije organizirali Večer slovenske poezije ob mesecu frankofonije. Študentje Filološke fakultete v Beogradu so brali francoske prevode pesmi Ivana Minattija, Mateja Bora, Boža Voduška, Aleša Debeljaka, Alojza Ihana, Kajetana Koviča, Tomaža Šalamuna in Daneta Zajca (z vzporednimi slovenskimi prevodi na zaslonu), za glasbene vložke pa je poskrbel komorni ansambel Škancin z deli Debussyja, Masseneta ter članice društva Sava in skladateljice Anice Sabo. V svojem pozdravnem nagovoru je veleposlanik Franc But izrazil pričakovanje, da se bo veleposlaništvo tudi v prihodnje s takšnimi

in podobnimi prireditvami vključevalo v mesec frankofonije ter se je posebej zahvalil profesoricama Maji Đukanović in Milici Vinaver Ković s Filološke fakultete za organizacijo dogodka.

Dogodka sta se med drugim udeležila generalna direktorica za multilateralo na slovenskem zunanjem ministrstvu Dragoljuba Benčina in predstavnik francoskega inštituta v Beogradu Fabrice Peutot, vabilu pa se odzvali tudi številni člani društva Slovencev, njihovi prijatelji in ljubitelji kulture. Lepo prireditev je sklenilo prijetno druženje ob prigrizku s francoskimi croissantii in slovenskim vinom.

Maja Đukanović

103. OBLETNICA SMRTI EDVARDA RUSJANA

9. januarja 2014 smo se ponosni Slovenci zbrali ob spomeniku Edvarda Rusjana. Minila so sto tri leta, odkar je Rusjan z vlakom pripeljal svoje letalo v Beograd. Tretji dan po pravoslavnem božiču je pokazal svoje prvo letalo, ki ga je izdelal s pomočjo očeta, brata in hrvaškega kapitala. Košava mu je preprečila predstavitev velikega izuma. Na Kalemegdan je padel z zlomljenim krilom. S svojo smrtjo je na neki način povezal Srbe, Hrvate in Slovence veliko prej, preden je bila ustanovljena stara Jugoslavija.

Ob stoletnici njegove smrti je Veleposlaništvo Republike Slovenije postavilo spomenik na Kalemegdanu. Ob letošnji obletnici so se ob spomeniku zbrali veleposlanik Franc But, nadškof Stanislav Hočevar, predsednik Društva Sava Saša

Verbič in drugi, ki so se poklonili pionirju letalstva. Na pokopališču (Novo groblje), kjer je Edvard Rusjan pokopan, se je zbralo veliko ljudi. Tam je veleposlanik poudaril pomen tega, da je prvo letalo prišlo prav iz Slovenije. Nadškof je v nagovoru povedal, da Rusjan še po stotih letih združuje cerkev in državo, Srbe in Slovence, vso evropsko skupnost, pravoslavno in druge vere. Veleposlanik je položil venec na grob, nadškof pa ga je blagoslovil. V cerkvi Kristusa Kralja je bila spominska maša za Edvarda Rusjana. Maševal je nadškof, somaševal pa gospod Lojze Letonja, pela je Pojoča družba ob orgelski spremljavi Svetlane Vnučec. O obeležbi Rusjanove smrti v Beogradu je poročala tudi TV Slovenija v Dnevniku 9. 1. 2014.

Ana Nuša Juvanc Gerden

KULTURNI PRAZNIK

Večer solistične in komorne glasbe slovenskih ustvarjalcev v Srbiji

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine je 26. februara, ob Kulturnem prazniku, organiziral Večer solistične in komorne glasbe slovenskih ustvarjalcev v Srbiji.

V okviru večera solistične in komorne glasbe slovenskih ustvarjalcev v Srbiji, so bila predstavljena dela Davorina Jenka, Mihovila Logarja, Zlatana Vaude in Anice Sabo.

Nastopila je Tanja Obrenović – mezzosopranistka, Oliver Sabo Batanč – bariton, *Godalni kvartet Beograjske filharmonije*, Klavirski trio *Classica Aeterna* in Komorni ansambel *Škancin*.

S tem koncertom smo zaznamovali 100-letnico smrti Davorina Jenka, skladatelja slovenskega rodu, katerega je bogata umetniška, strokovna in pedagoška dejavnost spodbudila oceno dela drugih skladateljev in skladateljic slovenskega porekla, ki so ustvarjali, ali še vedno ustvirajo na področju Srbije. S svojim delom oni prispevajo k razvoju glasbe na teh prostorih in krepi kulturnih vezi med Slovenijo in Srbijo.

Skozi skladbe skladateljev slovenskega rodu v Srbiji, se predstavi njihovo glasbeno ustvarjanje, obenem pa se pomembno prispeva k raziskovanju njihovih opusov, ki zajemajo izjemno veliko število del, katerih popis, sistematizacija in strokovne obravnave so šele v začetku.

Na koncertnem programu smo imeli priložnost slišati skladbo Davorina Jenka *Strune milo se glasite* za solista, spremni vokal in komorni ansambel, katero je priredila Anica Sabo. Kot solist je nastopil Oliver Sabo Batanč, v spremljavi ansambla *Škancin* (spremni vokal Milica Popović, viola Atila Sabo, flavta Nevena Glišić Sabo, violina Marija Misita in klavir Milica Sekulić). Na programu so bile tudi dve groteski za klavir Mihovila Logara, *Pesma o mirisu smrekove smole* in *Ritmovi igre* v izvajanju pianistke Milice Sekulić, skladba *Senke za violončelo solo* Anice Sabo, ki jo je zaigral violončelist Filip Milinković, delo Zlatana Vaude *Retrospekcija za violinu i violončelo* ki so izvedla violinista Imre Sabo in violončelist Dragi Randelović. Skladba Anice Sabo *Besede strah ni več v slovarju* za flavto in violista/recitatorja so izvedli člani komornega ansambla *Škancin*. Vaudino delo *Seanse III* za mezosopran in klavirski trio so izvedli mezosopranistka Tanja Obrenović in Klavirski trio *Classica Aeterna*. Na programu je bil Logarjev *Cedurski kvartet* tretji in četrti odstavek, v izvedbi Godalnega kvarteta Beograjske filharmonije: prva violina Jelena Dragnić, druga violina Vladan Lončar, viola Boris Brezovac in violončelo Aleksandar Latković.

Maja Đukanović

100. obletnica smrti Davorina Jenka na občini Vračar

V čast 100-letnice smrti Davorina Jenka so 11. marca 2014 v prostorih beograjske občine Vračar tamkajšnja pisarna za narodne manjšine, beograjsko društvo Slovencev Sava, humanitarno društvo Kruh življenja in romsko združenje za integracijo pripravili v sodelovanju z veleposlaništvom zelo dobro obiskani večer slovenske kulturne dediščine. Osrednje mesto v dobri uri glasbenega, plesnega in recitatorskega programa sta imela Jenko in France Prešeren, organizatorji pa so se potrudili predstaviti tudi nekaj slovenske folklorne in narodne glasbe v izvedbi srbskih izvajalcev in članov društva Sava.

V pozdravnem nagovoru se je namestnik veleposlanika Milan Predan med drugim zahvalil občini Vračar (navzoča je bila predsednica skupščine občine Tijana Blagojević) in srbski državi, ki v letu drugih velikih jubilejev za srbsko kulturo – 150-letnice smrti Vuka Karadžića in rojstva Branislava Nušića, 100-letnici smrti Stevana Mokrajnca, 275-letnici rojstva Dositeja Obradovića – ni pozabila na Jenka in se namerava avtorju srbske himne in prve srbske operete do konca leta oddolžiti tudi s drugimi prireditvami. Ob tej priložnosti je organizatorjem prireditve napovedal tudi donacijo veleposlaništva (računalnik) za potrebe romskega združenja, ki se v tej veliki beograjski občini trudi pomagati Romom iz velikih socialnih stisk.

Vir: <http://www.belgrade.embassy.si/>

13. REDNA LETNA SEJA DRUŠTVA SLOVENCEV V BEOGRADU – DRUŠTVA SAVA

(dne 09. 04. 2014 ob 18. uri v prostorih Društva Sava, Terazije 3/IX, Beograd: izpis iz Zapisnika)

Člani Predsedstva skupščine Društva Sava: Vladimir Žnidarčič, predsednik, Branka Đurić in Branka Zafirović, člani.

Predsednik skupščine Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava Vladimir Žnidarčič je pozdravil prisotne člane Društva, delegate in predstavnika Veleposlaništva Republike Slovenije v Beogradu Milana Predana.

Na podlagi podpisov prisotnih delegatov je sklenjeno, da obstaja kvorum, saj je od 50 delegatov na seji prisotnih 27 kar je po Pravilniku zadostno število. Za zapisničarko je izvoljena Galina Vrtačnik, članica Društva.

Pred začetkom dela so prisotni z minuto molka počastili spomin na člane, ki so preminuli v obdobju med dvema skupščinama.

Predlagani dnevni red je bil poslan vsem delegatom.

Predsedujoči skupščini je predlagal naslednji dnevni red:

1. Potrditev zapisnika XII. redne skupščine Društva Sava (zapisnik je objavljen v Biltenu št. 21)
2. Sprejem delovnega programa, finančnega poročila, poročila o dopolnilnem pouku slovenščine, Biltenu, knjižnici in avdio-videoteki Društva Sava za leto 2013, verifikacija novih članov
3. Poročilo Nadzornega odbora za leto 2013
4. Predlog delovnega programa Društva Sava za leto 2014
5. Predlog finančnega načrta Društva Sava za leto 2014
6. Poročilo in delovni načrt Odbora za kulturo in zgodovino Slovencev v Srbiji.
7. Zahvale in priznanja
8. Razno, predlogi in informacije

Dnevni red je soglasno sprejet.

1. Potrditev zapisnika XII. redne skupščine Društva Sava

Zapisnik je soglasno sprejet.

2. Sprejem delovnega programa, finančnega poročila, poročila o dopolnilnem pouku slovenščine, Biltenu, knjižnici in avdio-videoteki Društva Sava za leto 2013, verifikacija novih članov

Predsednik Društva Saša Verbič je prebral poročilo o delu Društva Sava za leto 2013, poročila o dopolnilnem pouku slovenskega jezika, Biltenu, knjižnici in avdio-videoteki. Finančno poročilo, poročilo o članarini in novih članih Društva ter njihovi verifikaciji je prebral podpredsednik Društva Slobodan Jakoš.

Točka 2. je soglasno sprejeta.

3. Poročilo Nadzornega odbora za leto 2013

Poročilo o delu Nadzornega odbora je v imenu predsednice Nadzornega odbora prebral Saša Verbič.

Točka 3. je soglasno sprejeta.

4. in 5. Predlog delovnega programa Društva Sava za leto 2014 in Predlog finančnega načrta Društva Sava za leto 2014

Predsednik Društva Sava Saša Verbič je prebral podroben delovni program in načrt aktivnosti za leto 2014 ter finančni načrt za leto 2014.

Točki 4. ni 5. sta soglasno sprejeti.

6. Poročilo in delovni plan Odbora za kulturo in zgodovino Slovencev v Srbiji

Predsedniki Odbora za kulturo in zgodovino Slovencev v Srbiji, sodelovanje in koordinacijo z drugimi slovenskimi društvi v Srbiji (Dragomir Zupanc), Pojoča družba (Ana Nuša Juvanc Garden), Kvarteta Sava (Ivan Debeljak, senior) so prebrali poročila in delovne načrte za tekoče leto.

Točka 6. je soglasno sprejeta.

7. Zahvale in priznanja

Predsedstvo skupščine je sprejelo predlog, da zahvale letos prejmejo: NLB Banka –Beograd, Krka – Novo Mesto, Erol JVE – Novi Sad, Kvartet Škancin, Aleksandra Paladin, Zlata Tipold, Anica Sabo, Slobodan Jakoš, Vida Popović, Ivana Pejnović, Dušan Smole, Ivan Debeljak, Božica Toskić, Dušanka Tomić, Ana Nuša Juvanc Gerden in Galina Vrtačnik.

Predlagani kandidati so s svojim delom in sodelovanjem veliko prispevali k razvoju in širjenju slovenske kulture in zблиževanju slovenskega in srbskega naroda ter sodelovanju slovenskih društev v Srbiji; pomembni so tudi za promocijo društva po svetu.

Predlog je soglasno sprejet.

Slovesna podelitev bo na proslavi od dnevu društva 18. 6. 2014.

V zvezi s sklepi, katere je sprejela skupščina na XII. seji, glede izdelave plaket, ki bodo podeljene za izjemne zasluge posameznikom in organizacijam, je poročal Saša Verbič.

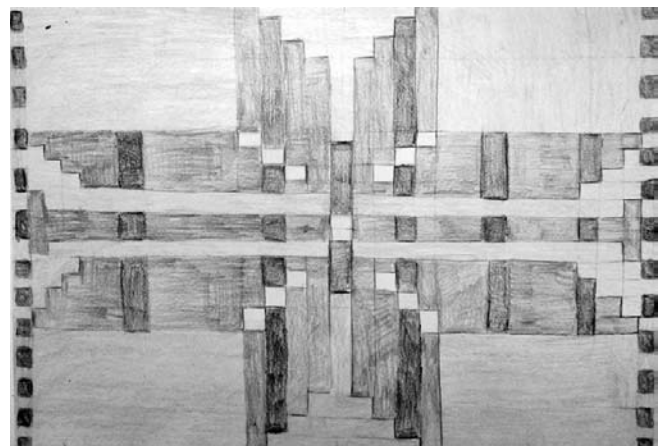
8. Razno, predlogi in informacije

Na koncu je prisotne nagovoril tudi Milan Predan, pozdravil je skupščino in predsedstvo Društva Sava ter čestital za uspešno delo v letu 2013.

Seja se je zaključila ob 19. uri.

Galina Vrtačnik

Prevedla: Bojana Vuković

Teodora Gligorijević, Vez do geometrije

KULTURNI DOGODKI – SLOVENC V BEOGRADU

Jože Ciuha – “Mozaiki, slike, pleksiglas” razstava v Beogradu

V prestižni Galeriji Srbske akademije znanosti in umetnosti je 25. aprila 2014 svečano zaznamovana 90. obletnica uveljavljenega slovenskega in evropskega umetnika Jožeta Ciuhe. Predstavljena so njegova dela nastala med letoma 1967 in 2013, in sicer slike na platnu in pleksiglasu ter mozaiki, med katerimi so nekateri ustvarjeni ravno za to priložnost. Razstava je organizirana v sodelovanju z Galerijo Rima iz Kragujevca in sklantom Jože Ciuha iz Ljubljane.

Jože Ciuha je bil rojen 26. aprila 1924 v Trbovlju, študiral je na ljubljanski Akademiji, pri znanih profesorjih Gabrijelu Stupici, Božidarju Jakcu, Mariji Pregelj in Slavku Pengovu. Kot slikar je obšel ves svet, vsa umetniška središča, navdih za svoja dela pa je zbiral najprej iz evropskega izročila, potem pa tudi na potovanjih po daljnem vzhodu, južni in severni Ameriki.

Skupaj z Zoranom Kržišnikom je bil med ustanovitelji Skupine 69, kjer so sodelovali umetniki iz Slovenije, Hrvaške, Srbije ter Bosne in Hercegovine. Razstavljal je v najbolj znanih muzejih in galerijah, prejel je številne nagrade in priznanja, o njegovem delu pa so pisali največji umetnostni zgodovinarji in kritiki.

Jože Ciuha je avtor več potopisnih knjig in številnih ilustracij. Njegovo delo se ocenjuje kot angažirano, s humanistično vsebino, zaznamovano je s posebnim likovnim izrazom, ki figurativni izraz preoblikuje v smeri abstraktnega.

Znana srbska umetnostna zgodovinarica, profesorica Irina Subotić, ki je sicer doktorirala na Filozofski fakulteti v Ljubljani, o njem piše: “Jože Ciuha je zaznamoval cello obdobje slovenske in jugoslovanske umetnosti druge polovice 20. stoletja, s poudarjanjem lokalnega regionalizma – kulturnega okolja dežele, kateri pripada, s svojo življenjsko in ustvarjalno energijo pa je tudi danes primer predanega nadaljevanja modernizma v novem mileniju. Ravno ta Ciuhina marljivost, potreba za delom, ob mladosti duha in vitalistični sposobnosti, da deset letja vzdržuje kontinuiteto svojega ustvarjanja z očitnim i posodobitvami in cello pomlajevanji, je vplivala na to, da je nenehno prisoten na domači, morda pa še bolj na evropski umetniški sceni.”

Na otvoritvi razstave “Jože Ciuha – mozaiki, slike, pleksiglas” so številne obiskovalce nagovorili akademik Dušan Otašević, umetnostna zgodovinarica Nevena Martinović ter prof. dr. Mileta Prodanović.

J. Ciuha, Letnji san, mozaik, 2007

Otvoritev razstave slovenskih umetnic Nataše Sedej in Dani Žbontar

V galeriji Zveze združenj likovnih umetnikov SULUJ je 10. januarja 2014 namestnik veleposlanika Milan Predan odprl razstavo slovenskih umetnic Nataše Sedej in Dani Žbontar, ki so se srbski javnosti predstavljata s svojimi deli iz keramike. Zahvalil se je galeriji in avtoricama iz Slovenije za trud, ki so ga v času, nasplošno nenaklonjenemu financiranju kulture in tovrstne kulturne izmenjave, vložili v pripravo in organizacijo razstave kot promocije slovenske ustvarjalnosti v Srbiji.

Premijera filma Čefurji raus

V redne programe beograjskih kinematografov je vstopil film režiserja in scenarista Gorana Vojnovića Čefurji, raus (Južnjaci, marš), ki se je s celotno filmsko ekipo predstavil na premieri 27. februarja v multikinu Cineplex v tržnem centru Delta City. Goste na zelo dobro obiskani premieri je uvodoma pozdravil VP Franc But. Filmu je zaželel, da bi v naslednjih pritegnil veliko ljubiteljev filma, saj je njegova zgodba, kot je poudaril, blizu tukajšnjim ljudem.

Razstava dosežkov slovenskih konservatorjev in restavratorjev

V ugledni galeriji Hiše legatov v strogem središču Beograda so 25. marca odprli razstavo dosežkov slovenskih konservatorjev in restavratorjev, ki sta jo skupaj pripravila beograjski Centralni

institut za konservacijo in Društvo restavratorjev Slovenije. Razstavo je slovesno odprl namestnik veleposlanika Milan Predan, ki je kot posebno vrednost še ene lepe promocije slovenske ustvarjalnosti v Beogradu izpostavil, da je ta rezultat več kot deset letnega neposrednega sodelovanja obeh ustanov.

Koncert skupine Fiero Spirito

Veleposlaništvo je 10. obletnico članstva Slovenije v EU in Dan Evrope počastilo s koncertom mlade in obetavne operne pevske skupine Fiero Spirito iz Maribora, ki ga je 9. maja pripravilo v prireditveni dvorani beograjskega Etnografskega muzeja. Odlično obiskani dogodek, ki so se ga udeležili številni Slovenci, živeči v Beogradu, in tukajšnji prijatelji Slovenije, sta s priložnostnima nagovoroma odprla director Etnografskega muzeja Miroslav Tasić in VP Franc But. Prvi je Sloveniji čestital jubilej in concert označil za začetek »slovenska meseca« v tej ustanovi, saj bo na istem prizorišču do konca junija še nekaj prireditev v (so)organizaciji veleposlaništva, njihov vrhunec pa bo 16. junija otvoritev velike razstave ob 100-letnici slovenskega lutkarstva. Mlade mariborske pevke in pevci so bili tudi za beograjsko občinstvo, tako kot povsod drugod po Evropi, kjer so že nastopali, pravo presenečenje. Navdušili so ga tako z glasbeno

kot s koreografsko interpretacijo znamenitih arij iz oper Verdija in Mozarta ter operet Straussa in Leharja, saj so se potrudili, da so tudi s kostimi in plesnimi vložki pričarali dogajanja pravih opernih deskah.

100 let slovenskega lutkarstva v Beogradu

V okviru praznovanja slovenskega Dneva državnosti v Srbiji je bila 16. junija 2014 v beograjskem Etnografskem muzeju slovesno odprta razstava "100 let slovenskega lutkarstva", ki jo

je VBG pripravilo s finančno podpro Kulturnegas klada MZZ in v sodelovanju z Mini teatrom iz Ljubljane, Mednarodnim festivalom lutk v Subotici in Etnografskim muzejem. Avtorja razstave sta slovenska lutkarska strokovnjaka Edvard Majaron in Agata Freyer v sodelovanju z drugimi slovenskimi predstavniki v Mednarodnem združenju lutkarjev UNIMA Robertom Valtlom, Urošem Korenčanom in Mojco Redko, avtorji razstavljenih lutk pa so najbolj znani slovenski likovni umetniki, ki so delali za slovenska lutkovna gledališča od začetka 20. stoletja do danes, med njimi Niko Kuret, Nikolaj Pirnat, France Mihelič, Tone Kralj,

Marlenka Stupica, Janez Vidic, Lidija Osterc, Kostja Gatnik, Jože Ciuhea in Jože Tisnikar. Razstava okoli 200 lutki z bogate zakladnice slovenske ustvarjalnosti na tem področju je začela pot po tujini prav v Beogradu, kjer je bila odprta do 30. junija, v naslednjih mesecih je gostovala še v Črni Gori, na Hrvaškem in Madžarskem, na koncu je postavljena še v Sloveniji. Razstavo je slovesno odprl veleposlanik Franc But, ki je v kratkem nagovoru izpostavil univerzalnost govornice lutk, ki nagovarjajo staro in mlado in ne poznajo jezikovnih vir, zato je izrazil prepričanje, da bo razstava zanimiva tako mladim kot starejšim obiskovalcem.

Sprejem ob Dnevu državnosti

Veleposlaništvo je 24. junija 2014 na Kalemegdanskih terasah, eni od najprestižnejših lokacij v Beogradu, pripravilo tradicionalni sprejem ob Dnevu državnosti, ki se ga udeležilo okoli 500 gostov. Med njimi so bili tudi ministrica za evrointegracije Jadranka Joksimović, ministrica za kmetijstvo Snežana Bogosavljević-Bošković in minister za mladino in šport Vanja Udovičić, številni predstavniki diplomatskega zbora, srbske države, političnih strank in lokalnih ter verskih skupnosti, nevladnih organizacij, kulturnih in znanstvenih ustanov, gospodarstva, medijev, slovenskih podjetnikov v Srbiji, tukaj živečih Slovencev in

prijateljev Slovenije.

Veleposlanik Franc But je s svojim pozdravnem nagovoru med drugim spomnil na nedavno izkazano solidarnost Slovencev z žrtvami poplav v Srbiji ter izpostavil odlične odnose med državama, ki so obet, da lahko Slovenija in druge države v regiji, s sodelovanjem na mesto s predsodki bogatijo svoje narode in države ter prispevajo k mirni in bogatejši Evropi. Zahvalil se je tudi vsem Slovencem v Srbiji, ki se trudijo ohraniti svoje izročilo in jezik ter jim ni žal preživetih ur v društvih in v različnih skupinah, in slovenskim podjetjem v Srbiji, ki so s svojimi

donacijami omogočili sprejem.

Slovensko in srbsko himno je zapel kvartet beograjskega društva Slovencev Sava, za dobro in sproščeno vzdušje pa smo poskrbeli z bogato ponudbo slovenske kulinarike, od pršuta Krasa in kranjskih klobas Celjskih mesnin do sveže pripravljene piščančjih dobrot ptujske Perutnine in sladkega peciva podjetja Dondon, s slovenskim vini iz radgonske, ormoške in koprške kleti, slovenskim pivom ter z glasbeno spremljavo zimzelenih slovenskih melodij.

Vir: <http://www.belgrade.embassy.si/>

Mladi slovenski umetniki iz Beograda: režiser Jan Predan Zvonar

V Društvu Sava smo kulturno dejavnost v letu 2014 začeli s predstavitev dosežkov mladega umetnika slovenskega rodu, ki živi in dela v Beogradu.

Mladi režiser Jan Predan Zvonar, ki uspešno končuje študij na beograjski Akademiji umetnosti, je številnim navzočim v prostorih na Terazijah predstavil svoje kratke filme, ki jih je posnel na različne teme. V kratki predstavitvi pred projekcijo nam je pojasnil poetiko vsakega filma, ter značilnosti lastnega izraza. V njegovem študentskem opusu se nahajajo kratki filmi, ki obravnavajo različne teme – od psihološke drame, preko kombinacije trilerja in melodrame, do vojnega filma. Scene v njegovih filmih so dovršeno oblikovane, očitno pa je, da snema premišljeno in kar je najpomembneje – z ljubeznijo.

Jan Predan Zvonar je leta 2012 prejel nagrado za film *Žena v krizi*, na natečaju organizacije Rekonstrukcija Ženski Sklad, na katerem so se avtorji ukvarjali s pomanjkanjem denarja in sicer s stališča žensk. Ob koncu študijskega leta 2012/13 je Jan Predan Zvonar za svoje dosežke prejel Vidovdansko nagrado, ki jo Akademija umetnosti podeli najboljšim študentom.

Na filmskem večeru v Društvu Sava smo si ogledali kratki film, triler *Rokada*, katerega je Jan posnel še v prvem letniku študija. Sledil je dokumentarni film *Dona Blanquita* – portret ženske, ki ima privatno restavracijo na Kubi. V kratkem filmu z naslovom – je predstavljena ravno tema pregona, nato pa je sledil

film *Rđava medalja*, s katerim se je predstavil na mednarodnem festivalu študentskih filmov Citect. Predstavitve smo zaključili s kratkim, 30-sekundnim filmom *Žena v krizi*.

Filmskega večera so se udeležili številni mladi beograjčani, ki so izkazali zanimanje za slovensko kulturo. Takšna oblika promocije dela mladih Slovencev v tujini se je pokazala kot zelo spodbudna za ohranjanje slovenskosti med mladimi.

Maja Đukanović

MOJI SPOMINI - Zoran Ulić

Vojsko – vas mojega otroštva

Vas Vojsko se nahaja 14 km stran od Idrije na tako imenovani Vojskarski planoti, na nadmorski višini med 1024m in 1129m, kjer se nahaja tudi cerkev Svetega Jožefa iz 17. stoletja. Na Vojskem živi 218 prebivalcev, ki se ukvarjajo s turizmom in živinorejo. Vojsko je zelo zanimivo, saj tu raste veliko število redkih vrst cvetlic in zelišč, med katerimi so najbolj znane astramontana, materina dušica, volčji jezik itn. Poleg naravnih lepot, po katerih kraj slovi, se Vojsko ponaša s Partizansko tiskarno Slovenija, avtentično ohranjeni in tehnično najbolj opremljeni partizanski tiskarni, v kateri je, v času druge svetovne vojne tiskan edini uporniški dnevnik v okupirani Evropi. Posebnost je, da sta celotni stroj in oprema, ki so izjemno težki, razmontirani in pripeljani iz Italije v cisternah za mleko, ter sestavljeni na mestu, kjer se tudi danes nahajajo, kot spomenik enega časa. V bližini točke imenovane Hudournik, s katere se vidi Triglav, se nahaja pokopališče 305 pokopanih partizanskih borcev, ki so padli na koncu vojne, aprila 1945. Vsako leto se avgusta na Vojskem organizira srečanje preživelih borcev in tistih, ki so v srcu partizani. Pred nekaj leti je, v imenu države, takšno srečanje odprl in imel nagovor današnji predsednik Slovenije, Borut Pahor. Na Vojsko pridejo turisti iz vseh koncev sveta, ljudje, ki imajo radi naravo, izlete, kolesarjenje in planinarjenje. Znana mesta, ki jih je treba obiskati so Bukov vrt, Smrekova draga in Velika ledena jama. Ljubitelji smučanja so stalni gostje v zimskih mesecih, saj je Vojsko znano po lepih stezah. Evropska smučarska federacija je verificirala stezo za nordijsko hojo, izjemno zahteven in težek sport.

Marija Habe, 1937

Moja mama, Marija Ulić, rojena Habe, ena od petih otrok Julijane in Franca imela je srečo, da se je rodila na planoti Vojsko nad Idrijo in je to srečo prenesla na nas, svoje otroke: hčer Ljiljano ter sinova Ivana in Zorana. Pod srečo pojmem njeno ljubezen do vasi, kjer je rojena, do čiste in neonesnažene narave ter okolice, v kateri je odrasčala. S to ljubeznijo je prežela

svoje otroke in vnuke.

Mama je ves čas našega odrasčanja z nami govorila slovensko – tako nas je od majhnega naučila jezika svojih prednikov.

Starejši brat, Ivan, je v tem raju preživel sedem let otroštva

Obisk Veleposlanika Republike Srbije v Idriji

V neformalnih pogovorih, ki sem jih imel s konzulom Republike Srbije v Sloveniji, gospodom Slavišo Tomićem, sva se dotaknila zgodbe o Idriji, kraju z dolgoletno rudarsko tradicijo, čipkami in žlikrofi. Njemu je tema bila zanimiva, v meni pa je zbudila ponos in željo, da iz te zgodbe ustvarimo nekaj lepšega, večjega in konkretnjšega. Tako se je porodila ideja, da midva, vsak na svojem področju, organizirava obisk tega krasnega mesteca, oddaljenega okoli 60 km od Ljubljane, v smeri Italije. Gospod Tomić je dobil soglasje Veleposlanika Srbije v Sloveniji, gospoda Aleksandra Radovanovića, sam sem pa se dogovoril z županom Idrije, gospodom Bojanom Severom, da bo naš gostitelj.

Z. Ulić, B. Sever, A. Radovanović in S. Tomić v Idriji

Pred mestno občino nas je 7. aprila 2014 pričakal župan Sever in član Državnega zbora Republike Slovenije, gospod Samo Bevk, človek ki je zelo naklonjen Slovencem po svetu.

Po besedah dobrodošlice naših gostiteljev in pogovora o politični in ekonomski situaciji v dveh državah, smo na pobudo njegove ekscelence, Veleposlanika Srbije, pričeli pogovor o sodelovanju dveh rudarskih mest, Ljubovije in Idrije. Idejo smo podprli vsi prisotni in sklenili smo, da je treba dati pobudo v tej smeri in da v prvi fazi delegacija Ljubovije obišče Idrijo, kar je tudi uresničeno 3. in 4. junija. Župan Ljubovije Miroslav Mičić in njegovi sodelavci so dva dni bili v Idriji, seznanili so se s političnim in gospodarskim vodstvom, obiskali tovarno Kolektor in mestne znamenitosti. Sledilo je povratno vabilo za obisk delegacije Idrije Ljuboviji v juliju, v času t.i. Drinske regate. Ob tej priložnosti naj bi se podpisalo listino o bratenju dveh mest. Po diskusiji na temo sodelovanja mest, smo obiskali prekrasen muzej, nenavadno velik in lep, na gradu Gewerkenegg, ki dominira nad starim delom mesta. Ime gradu priča o specifični funkciji, saj je to bilo "rudarsko mesto", katerega je med 1.522 in 533 zgradilo Ahacijevu združenje rudarskih podjetij tedanjih lastnikov idrijskega

rudnika. Grad Gewerkenegg je bil rezidenca vsakega rudniškega upravitelja, in v njem je bila direkcija rudnika do 1940. Poleg upravnika je v gradu več stoletij stanovala tudi druga rudniška gospoda, uprava in administracija. V starejšem obdobju so v kleteh gradu hranili živo srebro in rudnino cinabarit, do 1.770 pa žito in druga živila ter izdelke tedanjih stanovalcev.

Novo vsebino je grad dobil v petdesetih letih 20. stoletja, ko sta v njem svoje prostore dobila Mestni muzej in Glasbena šola. Prenovljen, z rekonstruiranimi freskami in urejenim dvoriščem, je postal prizorišče kulturnih dogajanj.

Idrija je doma in v svetu znana kot rudarsko mesto, kjer je deloval drugi po velikosti rudnik živega srebra na svetu. Idrija je znana tudi po gozdarstvu in transportu hloedov, za katerega so v preteklosti uporabljali vodni sistem zapornic, ki so jih zapirali in odpirali in na ta način prepustili moči vode, da transportira hlode do Idrije, kjer so jih ustavile lesene pregrade.

V muzeju lahko spremljamo tudi zgodovino vladavine pred in po prvi in drugi svetovni vojni in padcu 400-letne habzburške monarhije, ter podpis mirovnega sporazuma med vladami Kraljevine SHS in Kraljevine Italije 1920, ko je v Italiji

ostala četrtnina slovenskega naroda.

Idrija ni znana samo po rudniku, temveč tudi po idrijski čipki, ki se kleklja s pomočjo lesenih klekelj. Veščino klekljanja so razširile žene rudarjev, ki so hodili v rudnik na delo, in so bili iz Nemčije in s Češkega. V Idriji obstaja šola klekljanja, posebnost pa je, da se vsako leto konec junija organizirajo tekmovanja v klekljanju, na katerih sodelujejo tudi otroci stari 3-4 leta. Čipka se veliko uporablja kot okrasni detajl in v oblikovanju oblačil.

Idrija je znana tudi kot center v katerem se kot lokalna specialiteta pripravljajo žlikrofi, jed iz testa z dodatkom krompirjevih kroglic z začimbami, ki se nabirajo na gorskih pašnikih in so bolj čaji kot navadna zališča. Pripravljene žlikrofi se zalijejo z golažem ali pa se jedo kot dodatek zrezkom ali pečenemu mesu. Gostitelji so mi povedali, da se ta jed pripravlja samo v Idriji. (Recepti za žlikrofe so objavljeni v Biltenu 3, s. 18)

Po končanem obisku Idrije in po poslovilu s prijaznima gostiteljima, gospodoma Severom in Bevkom, smo obiskali prekrasno vas mojega otroštva in odrasčanja, Vojsko.

Zoran Ulič

Prevedla: Maja Đukanović

Marija in Zoran Ulič, 1972

in je tako postal najbolj "izviren" Slovenec v naši družini. Celu svoje življenje je posvetil letenju in je upokojen kot kapitan v angleškem civilnem letalstvu. Sedaj največ časa preživlja v Idriji.

S sestro sva vsako poletje preživljala počitnice pri stari mami na Vojskem, ki sva ga trajno vzljubila. Ta čustva sva prenesla na svoje otroke, ki so se rojevali in postajali v srcu Slovenci. Otroci so to ljubezen prenesli na svoje potomce. Sedaj tri generacije Uličev redno hodijo po stezah našega otroštva, smučajo ali preživljajo poletja v prekrasni naravi. Vsak obisk v nas porodi nove spomine in doda nove teme ter izročila o poreklu.

Sedaj, ko nismo več v tako rosnih letih, se v obdobjih skupnih družin vedno znova vrnemo na zgodbe in dogodke, ki jih pomnimo, in vsako se konča s sanjarjenjem in načrtih o novih skupnih potovanjih na podeželje našega otroštva.

Prevedla: Maja Đukanović

NA PLANINCAH...

PRISANK (PRISOJNIK) 2547m

S planinskim klubom "Železničar" smo 27. junija 2014, pozno zvečer, prispeli v Erjavčevo koč (1525m nad morjem) pod sedlom Vršič v Julijskih Alpah. Nas devet smo v domu bili edini gosti.

Naslednje jutro je bilo sončno, čeprav so se redki oblaki zadrževali na nekaterih okoliških vrhovih. Vzpon na Prisank smo začeli pri Tičarjevi koči na Vršiču, na višini 1611m. Vršič je bil nenavadno prazen, le nekaj avtomobilov in nobenega planinca, da bi se odpravljali v gore - prav čudno, smo si mislili. Že tu smo opazili lise snega v vdolbinah ob cesti, še več pa gor višje, na pobočjih Male Mojstrovke in Prisanka.

Pot se je začela na širokem melišču pod zahodno steno Prisanka. Kmalu smo morali prečkati nekaj deset metrov široko, poševno snežišče. Sneg je bil dokaj kompakten in smo varno hodili. Potem smo se postopoma dvigali po redkem macesnovem gozdu. Tla so poraščena s svežo zeleno travo, ki jo krasijo neštete cvetnice, različnih barv. Nekdo je zagledal gamsa, ki smo ga prestrašili. Elegantno je odskakal nižje v grmovje, za njem pa še eden. Res lepe živali!

V sončnem vremenu smo nadaljevali po rahlo položni poti na južnem pobočju Prisanka. Z vsakim korakom se je razgled širil. Desno, globoko spodaj dolina Trente, ter Zadnja Trenta, za njo pa mogočni Bavški Grintavec. Zadaj Mala in Velika Mojstrovka pa pobočje Jalovca, čigar vrh je ostal skrit v oblakih. Pred nami Razor,

naravnost tako v oblakih. S časoma se je oblačnost povečevala. Spet smo prišli do snežišča, ki je bilo bolj strmo, pod njim pa melišče, ki se spušča nekaj sto metrov v dolino. Prehod je bil bolj zahteven in tvegan, kot na prvih dveh snežiščih. Tukaj smo že uporabljali cepin in pohodne palice. K sreči sneg nas je vzdržal in se ni premaknil. Potem pa se je pot začela dvigovati bolj strmo, na izpostavljenih mestih smo našli kline ter jeklene vrvi. Tukaj smo srečali edine planince do sedaj in sicer štiri dekleta, ki so se vračala. Rekle so da se niso povzpele na vrh zaradi prenevarnih snežišč, mi pa smo si na glavo dali čelado in nadaljevali.

Vreme se je slabšalo, vedno več oblakov, in sonce je samo skozi luknje v oblakih, občasno, posijalo na nekatere dele gore. Vse je postajalo sivo; nebo in strma pobočja, vrhovi so bili skriti, v naravnost tako sivih oblakih. Snežišča, ki jih je bilo vsepovsod za videti so kar bleščala, ko je na njih posijal sončni žarek.

Kmalu smo tudi mi zašli v oblake, oziroma meglo, na višini nad 2000 metri. Ker je pot peljala dokaj strmo, smo kmalu bili čez 2300m visoko in smo naleteli na še eno snežišče, nagnjeno več kot 60° in sicer na vrhu melišča, ki je segalo več sto metrov globoko, prav do dna doline. Druge možnosti ni bilo in vodnik se je odločil, da ga bomo prečkali s pomočjo vrvi in cepinov. On je najprej sam stopil na snežišče, tako da je, s čevljem izkopal nekakšno stopnico v strmem snegu, na katero je potem stopil, vmes pa je zapičil še cepin v sneg. Tako je nadaljeval, previdno korak za korakom. Na vrhu snežišča je zakopal cepin v sneg, ter na njega privezal vrv. Ob tej vrvi, naravnost tako, smo si tudi mi delali stopnice v snegu, obenem pa smo si pomagali s cepinom in se držali vrvi, ter se počasi, previdno povzpeli. Vedno je na vrvi bil samo en planinec, ki se je premikal zelo počasi, ostali pa

smo napeto opazovali. Dolgo je trajalo da smo vsi prišli prek. Stali smo na vrhu premaganega snežišča, pred nama pa je bilo že naslednje, tako široko, da nismo videli skale za njem; zaradi megle (oblaka) v katerem smo bili, nismo videli dalje kot 30m. Vodnik je poskusil najti varno pot za naprej, toda zaman, ter se je odločil za vrnitev.

Takrat smo bili 2360m visoko sedaj na vzhodnem pobočju Prisanka. Stali smo na snegu, v oblaku, pihal je veter, ki je preganjal oblake, tako da smo tu pa tam, globoko pod nami, zagledali Kranjsko goro in jezero Jasna.

Za vrnitev čez snežišče smo bili vsi, s sponkami, pripeti na vrv, spust je bil še bolj nevaren. Snežne stopnice niso popolnoma zanesljive in je marsikatera popustila, ter smo po snegu zdrsnili navzdol, k sreči samo toliko, koliko je vrv dovoljevala. Ko smo čakali da se vsi vrnejo, nas je že začelo zebsti, kmalu je pričelo tudi rahlo deževati.

Čez eno uro smo spet vsi bili na (relativno) varni kamniti poti, ter smo začeli spust po skalah, ki so sedaj bile mokre in spolzke. Približno na višini 2000 m smo prišli iz oblaka ven, in dež je prenehal, takoj je bilo lažje. Videli smo doline, nad nami so vsi vrhovi še vedno bili v oblakih. Spet smo prečkali snežišča, se spuščali ob jeklenih vrveh in klinih, ter po meliščih. Nekje na polovici poti se je odlepil zadnji del podplata na mojem levem čevlju. (Moji čevlji, so sicer bili kakovostni, toda tudi že dokaj stari). Čez nekaj časa se je to zgodilo tudi pri desnem čevlju. Začelo me je skrbeti, kako bom prišel v dolino. Poskusil sem privezati podplate, toda ob hoji po kamenju je vrv hitro presekal. Kmalu sem ostal popolnoma brez desnega gumijastega podplata, a čudno lahko sem, previdno hodil naprej. Pot je tu že bila lažja za hoditi.

Srečno smo prišli na Vršič, ki je še vedno bil prazen. Zdaj se je nam posvetilo, da obiskovalcev in planincev ni zaradi slabih razmer in snega v gorah. Mi v Beogradu, pred odhodom, nismo mogli dobiti pravih informacij. Lansko leto, ko smo se ob istem času, povzpeli na Malo Mojstrovko, snega ni bilo nikjer za

videti.

V naši skupini planincev sva bila dva člana društva Sava: Vinko Grgič i jaz, tudi daleč najstarejša. Ostali so bili mlajši, mlajši kot najini otroci.

Branko Zorko

DELAVNICA RISANJA IN SLIKANJA SLIKAMO SLOVENIJO

Ustvarjalke v delavnici so bile: Nuša Gerden, Neva Milovanović, Fani Mitrović, Ana Trifković in Teodora Gligorijević. Delavnica Slikamo Slovenijo je bila zamišljena kot usvajanje spoznavanja tradicije, ki se je zbirala skozi zgodovino vizualnih umetnosti.

Program, ki smo ga pripravili, je bil zaradi kompleksnosti razširjen na dodatno delo, ki je bilo zanimivo, včasih zabavno, a je predvsem prineslo učinkovite praktične rezultate. Pripravljalne vzporedne vaje „vizualne vokalizacije“ na začetku vsake ure so bile predhodnica delu izbrane teme – naloge. Z gledanjem ornamentov tradicionalne slovenske vezenine na konkretni tkanini, smo se učili natančnega prenašanja na risbo in sliko, z merjenjem smo se učili o proporcijah in kompoziciji, ki so pripeljane skoraj do abstrakcije.

Slovenska beseda MIDVA – je kot predlagana pripeljala do vprašanj in dela na vizualnem in pomenski zmogljivosti grafizma (besed, pojmov, izrazov). Naloga je bila interpretirati likovna dela srednjeveške slovenske umetnosti in tihožitij v delih romantikov Marka Pernharta in Antona Karingerja (Bohinjsko jezero, Triglav ...). Znano likovno delo, slika impresionista Ivana Groharja, Sejalec, kot simbol preganjanega slovenskega človeka, je bila krona delavnice, to je bil skupni vizualni motiv in naloga za vse udeležence, v katerem je vsaka od njih na svoj svobodni način uporabila pridobljeno znanje. Vsaka predlagana tema je prinesla niz problemskih nalog, ki smo jih reševali in se vedno znova vračali

naučenemu iz vaj: uporabi materiala, kompoziciji, uporabi valja, velikosti, odnosu do površine in nanosu barve, zgodovinskemu kontekstu dela, ki smo ga kopirali.

Obiskovalke delavnice so postavile vprašanje, zakaj kopiramo? Kje najdemo v tem kreativnost? Takšen način dela smo izbrali iz več razlogov. Ponavljanje skozi reinterpetacijo podaljšuje življenje originalu. Vedno aktualno vprašanje o odnosu med originalom in kopijo je ne le vprašanje, s katerim se je ukvarjala že zgodovina, je tudi filozofsko tematsko vprašanje. Skozi stalno vračanje ali ponavljanje se obnavlja avra izvirnika z vedno novim in zato drugačnim postopkom in rešitvijo. In vsi ti novi dodatki so pomembni. Nuša, Fani, Neva, Ana in Teodora so na najboljši način z dodatki iz svojega časa in telesa ustvarile nova, sveža dela.

Ponavljanje skozi reinterpetacijo je tudi močan način pomnjenja (izbranih motivov in prizorov iz slovenske, naše, evropske zgodovine umetnosti).

Eden od najpomembnejših uspehov delavnice je spoznanje, ki smo ga delili, da je priti do rezultata – pot, napor, disciplina, učenje in veselje ob vsakem koraku dela. Skozi znanje gledanja in vlaganja osebnega se nam je odkrival novi svet, svet, ki je bil do tega trenutka, tako rekoč neviden.

Delavnica Slikamo Slovenijo se je končala z razstavo, ki je pokazala, zbrala in razširila veselje in posvečenost vsake udeleženke, a upamo, da se je dotaknila tudi senzibilnejših obiskovalcev. Nuša, Fani, Neva, Ana in Teodora so na svečani otvoritvi razstave prvič doživele posebno izkušnjo s svojim delom kot „drugim in za

1. Neva Milovanović, Nadangel Gavriilo; 2. Nuša Gerden: Anton Karinger, Bohinjsko jezero; 3. Nuša Gerden, Vez; 4. Ana Trifković, Evharistični Hrist in angel; 5. Ana Trifković, Midva; 6. Neva Milovanović, Vez

Teodora Gligorjević: Marko Pernhart, Triglav

druge“. Za ustvarjalca je to poseben trenutek.

Delavnico spremlja katalog z izbranimi deli in uvodnim besedilom. Skupen spoznavno-kreativni proces je dokumentiran v Power Point projekciji, ki je bila prikazana na otvoritvi razstave. Preko projekcije smo linearno v vrstnem redu zabeležili vaje, metodološke stopnje in postopke, razlage, vsa likovna dela: časovno označeni originali so vizualno in tekstualno umeščeni v zgodovinsko-geografski kontekst (npr. če je likovno delo narejeno po originalu, ki se nahaja v samostanu v Stični, je prikazan samostan, pomen njegovih rokopisov iz 12. stol., saj so se udeležence delavnice seznanile tudi z izvirnim okoljem nastanka originala). Na PP projekciji so tudi dokumentirane fotografije z vaj in načrt zaključne razstave. Ob likovnih delih in katalogu je projekcija trajni dokument in dokaz naše skupne Delavnice risanja in slikanja Slikamo Slovenijo.

Nuša Gerden se je izkazala s svojim prefinjenim občutkom za barve, ornament, usklajenost. Meditirala je v tišini in zahtevala tišino za svoje odločitve, popolnoma se ji je predala. Neva Milovanović je v sebi in od sebe iskala dovršenost skozi preciznost in odmerjeno občutenje, ohranjanje svetlobe skozi miselno in praktično pot vse do vizualnega ravnotežja. Fani Mitrović je reševala probleme in eksplozivnost z energičnim nanašanjem barve ter z natančnimi črtami, vedno sveža za eksperiment in raziskovanje, z izraženim občutkom za površino in ritem. Dela Ane Gligorjević so izklesana, v kosu, kot objava, odločna. Pokazala je inventivnost, ki izhaja iz njenega interaktivnega odnosa do recentne vizualnosti. Teodora Gligorjević je prehodila dolgo pot v zelo kratkem času, od otroške risbe do razumevanja jezika discipline in potrpežljivosti, ki ji je bila podlaga za nadaljnje delo. Začela je prisluškovati jasen in natančen govor črt in barv, razmere in kompozicije z občutkom za dekorativnost in prostor.

Ob prav posebnih talentih, ki so se pokazali v likovnih izdelkih naših udeleženk, je delavnica uspela tudi kot skladni socialni dogodek; na kar kažejo uživanje v delu, zanimanje, pomembnost in medsebojna podpora za delo in osebnost drugega.

Nuša, Fani, Neva, Ana in Teodora so junakinje naše zgodbe Slikamo Slovenijo, njihova radovednost, posvečenost, radost, jeza, nestrpnost, prefinjenost, nezadovoljstvo, iskanje ...skozi vse to so šle. In še mnogo več.

Preko risbe in slike se lahko natančno določi mesto, s katerega se „govori“. Skozi govor in jezik o vizualnem se vidi kapaciteta znanja in stanja duha. Črta ne laže. Kot tudi ne način in jezik, ki govori o vizualnem. Risba in slika sta (pra)star jezik in pismo z dolgo zgodovino in rabo.

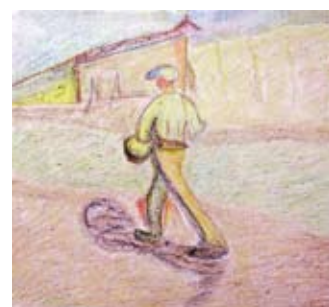
Projekt je financiral Nacionalni svet slovenske narodne manjšine v Srbiji. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo Mileni Spremo, Maji Đukanović, Nikoli Šuici, Vidi Popović, Dušanu Krivcu, Dušanu Milovanoviću in vsem, ki so s svojo podporo ali konkretnim delom pripomogli k njeni uresnitvi.

Delavnica risanja in slikanja slikamo Slovenijo je ustvarjala od 18. januarja do 12. aprila 2014 v prostorih NS in Društva Sava v Beogradu.

O delavnici je pisal SEECULT, portal za kulturo jugovzhodne Evrope. (<http://www.seecult.org/vest/slikamo-sloveniju>)

Marija Vauda in Nikola Pilipović

Prevedli: učenci dop. pouka slovenščine (seniorji)

Četiri prikaza SEJALEC-Ivan Grohar,1907; 1. Ana Trifković; 2. Fani Mitrović; 3. Neva Milovanović; 4. Nuša Gerden